

Bizim Yokuş (1966)

Yusuf Ziya Ortaç (1895 – 1967)

GENEL BAKIŞ

Yazar ve eser Yusuf Ziya Ortaç mühendis Süleyman Sami Bey'in oğludur. Babası mühendis olduğu için özellikle sayısal derslerde başarılı bir öğrencidir. Tek eğlencesi *Fen* adlı derginin sorduğu matematik sorularını doğru cevaplayabilmektir. Ancak edebiyat öğretmenlerinin sayesinde kelimelerle daha çok haşır neşir olmaya başlar. Yazdığı bir şiir öğretmeni tarafından sınıfta sesli olarak okununca onurlandırılmış hisseder. Fakat sadece Vefa Lisesinin şairi olarak kalmaz istemez. Önce *Rûbab* sonra *Safahat* adlı dergilere şiirlerini gönderir. Şiirleri kabul edilse de yayımlanamaz zira dergiler kapanmak zorunda kalır. Sonunda *Kehkeşan* adlı derginin şiir yarışmasını kazanır. Böylece edebiyat dünyasına adım atar. Bir süre milletvekilliği yapmış olsa da *Bizim Yokuş* adlı kitabında çoğunlukla edebiyat dünyasında yazar ve yayımcı olarak geçirdiği yıllarını aktarır. Nitekim kitabın adı Bâbiâli'de bulunan, tüm yayıncıların sıra sıra dizildiği yokuştan gelir. Gençlik yıllarında bir süre düzenli olarak *İçtihat*, *Türk Yurdu*, *Malûmat* dergileri için yazar sonra da ünlü yazarların terk ettiği *Servet-i Fünun* dergisinin canlanması için çalışır. Ziya Gökalp'in isteğiyle İzmit Lisesinde edebiyat öğretmenliği yapar. Daha sonra, orada tanıştığı bir gençle *Şair* adlı bir dergi çıkarır ancak derginin ömrü uzun sürmez. Sedat Simavi'nin teklifiyle onun *Diken* dergisi için fıkra yazıları yazmaya başlar. Aynı zamanda yine Sedat Simavi'ye ait olan *İnci* adlı bir dergide de çalışır. Ardından *Malûmat*'tan tanıdığı Sudi'nin kendi kitabevinde tashih yapmaya başlar. Burada bir şiir kitabı yayımlanır. Semih Lütü tarafından çıkarılan *Ayna* ve Refik Halit Karay tarafından çıkarılan *Aydede* için fıkralar yazar. Bundan sonra kendi mizah gazetesi olan *Akbaba'yı* kurar. Bu arada *İkdam* için de yazılar kaleme alır. Ancak 1928'deki Harf Devrimi nedeniyle gazete ve dergiler okuyucularının çoğunu kaybeder. Yusuf Ziya da bir süre *Vakit* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çalışmak zorunda kalır. Bir süre sonra okuyucunun yeni harflere alıştığını düşünerek *Akbaba'yı* tekrar yayımlamaya başlar. Bir ara ortağı Orhan Seyfi Orhon'la birlikte günlük gazete çıkarma girişiminde bulunur ancak başarısız olur. 1946'da İsmet İnönü'nün üsteğiyle Ordu milletvekili olur. Ankara'da ara sıra *Ulus* için yazsa da yazarlık kimliğini zamanla kaybetmeye başladığını anlar ve 1950 seçimlerindeki yenilginin ardından İstanbul'a dönerek *Akbaba'yı* tekrar kurar.

KARAKTERLER

Abdullah Cevdet	Doktor, şair ve tercüman
Abdülhak Hâmit Tarhan	Diplomat, şair ve yazar
Ahmet İhsan Tokgöz	Yazar ve yayımcı
Ali Naci Karacan	Gazeteci ve yazar
Celal Nuri İleri	Yazar, siyasetçi ve düşünür
Celâl Sahir	Şair, yazar ve siyasetçi
Cenap Şahabettin	Şair ve yazar
Faruk Nafiz Çamlıbel	Şair, öğretmen ve siyasetçi
Halit Fahri Ozansoy	Şair ve yazar
Hakkı Tahsin	Şair ve yazar
Hakkı Tarık Us	Yazar, avukat, siyasetçi
Hasan Âli Yücel	Öğretmen
İbrahim Necmi Dilmen	Öğretmen
İsmâil Hakkı	Yazar
İsmet İnönü	Asker ve siyasetçi
Mahmut Yesari	Yazar
Mehmet Asım Us	Gazeteci, yazar ve siyasetçi
Münif Fehim Özarman	Çizer
Orhan Seyfi Orhon	Şair ve gazeteci
Peyami Safa	Yazar
Refik Halit Karay	Yazar
Reşat Nuri Güntekin	Yazar
Rıza Tevfik Bölükbaşı	Şair, filozof ve siyasetçi
Sedat Simavi	Gazeteci ve yazar

Süleyman Nazif	Şair, yazar ve bürokrat
Süleyman Şevket	Öğretmen
Şükrü Kaya	Eski bakan, siyasetçi
Tevfik Fikret	Şair
Yunus Nadi Abaloğlu	Gazeteci ve siyasetçi
Yusuf Akçura	Siyasetçi ve yazar
Ziya Gökalp	Sosyolog

SİNOPSİS

Yusuf Ziya Ortaç, Halit Fahri Ozansoy'un çıkardığı *Kehkeşan* dergisindeki yarışmayı kazanan şiiri için aldığı ipek bir kravat ile edebiyat dünyasına bağlanır. *İçtiha't*'a karşılıksız ancak *Türk Yurdu* ve *Malûmat* için ödeme karşılığında yazmaya başlar. Dünya Savaşı sırasında Enver Paşa'nın savaş şiirleri istediğini duyunca *Akından Akına* adlı kitabını kaleme alır. Bu kitap devlet tarafından satın alınır ve Yusuf Ziya bu sayede büyük miktarda kazanç elde eder. Yirmi yaşında *Binnaz* adlı bir oyun yazar. Oyunu Şehir Tiyatroları tarafından sergilenir. Ahmet İhsan Tokgöz'ün isteğiyle *Servet-i Fünun* dergisini canlandırmaya girişir ancak Ahmet İhsan'ın pintiliği nedeniyle ne emeğinin karşılığını alabilir ne de dergide herhangi bir yenilik yapabilir. Bu sorunu sadece Ahmet İhsan'la yaşamaz. *İçtiha't*'ın sahibi Abdullah Cevdet'ten iki yıl boyunca karşılıksız yazdığı yazıların bedelini istediğinde de hakkını alamaz, adını vermediği iki kişinin çıkardığı gazetede çalışırken de. Bir süre İzmit Lisesinde öğretmenlik yapar. İstanbul'a döndüğünde bir arkadaşıyla çıkardığı *Şair* adlı dergi kağıt alacak paraları olmadığı için kapanır. Sedat Simavi'nin isteği ve Ömer Seyfettin'in teşviğiyle *Diken*'de mizah yazıları yazmaya başlar. Böylece şarikten mizah yazarlığına geçiş yapar. Kendini şair olarak tanıtmak istediği için başta bundan hoşlanmaz. Adı duyuldukça Semih Lûtfi *Ayna* dergisinde de yazmayı teklif eder. Daha sonra aynı teklifi *Aydede* için alır. Padişah yanlısı olan ve İtilaf Devletlerine karşı mücadeleyi reddeden Refik Halit Karay Anadolu'daki milli mücadele başarılı olup İstanbul işgalini sonlandırdığında ülkeyi terk ettiği için kapanan *Aydede*'nin yerine Orhan Seyfi Orhon'la *Akbaba*'yı çıkarmaya başlar. Aynı zamanda Ali Naci Karacan'ın *İkdam*'ı için de yazar. Fakat 1928'deki Harf Devrimi sonrası gazete ve dergilerin çoğu okuyucularını kaybeder. Yusuf Ziya mecburen bir süre *Vakit* gazetesinde çalışır. Resmi ilanlarla ayakta kalan bu gazetede okunmayacağını bilerek yazmak onu mutsuz eder. *Cumhuriyet* gazetesinin sahibi Yunus Nadi'nin daha önceden yaptığı bir gün Yunus Nadi'den istediği avansı alamayınca oradan da ayrılır. Tekrar kendi işinin başında olmak için *Akbaba*'yı yeniden kurar. Ancak 1946'da Ordu'dan milletvekili seçilince Ankara'ya taşınır. Ankara'da İsmet İnönü'nün hoşuna gitmeyen şeyleri söyleyenlerin cezalandırıldığını bizzat yaşayarak tecrübe eder. Politikanın içinde kendinden giderek uzaklaştığını hissettiği için 1950 seçimlerindeki yenilginin ardından eski dünyasına, yokuşuna geri döner. Böylece *Akbaba* yeniden yayımlanmaya başlar.

OLAYLAR

İlk Adımlar

Babası mühendis Süleyman Sami Bey olan Yusuf Ziya, Vefa Lisesinde öğrenciyken matematikle ilgili tüm derslerde başarılı bir gençtir. Plaj, sinema, gece kulübü, stadyum gibi eğlence yerleri olmadığı için gençlerin tek eğlencesi bilgi yarışmalarıdır. O yüzden perşembe günleri çıkan *Fen* adlı dergiyi dört gözle bekler. Bu dergi öğrencilere problemler sorar ve çözenlerin adlarını duyurur. Yusuf Ziya kendi adını ilk defa bir dergide bu sayede görür. Derginin o sayısını daima çantasında taşır, geceleri başucunda tutar.

Edebiyat öğretmeni İbrahim Necmi Dilmen onun rakamlara ve çizgilere olan ilgisini kelimelere çekmeyi başarır. Ancak üniversitede görev alacağı için yerini bir başka edebiyat öğretmenine, Süleyman Şevket'e bırakır. Yusuf Ziya yeni edebiyat öğretmeni Süleyman Şevket'in dikkatini çekmeyi başarır. Süleyman Şevket onun bir yazısına eklediği manzumesini sesli olarak bütün sınıfa okur.

Böylece Yusuf Ziya matematiğe olan ilgisini yavaş yavaş kaybeder. Boş vakitlerinde arkadaşları Peyami Safa ve Hasan Âli Yücel ile sanat tartışır. Cuma günleri tatil olduğu için Sarafim Kütüphanesine gidip *Servet-i Fünun* koleksiyonunu inceler. Öğretmenine beğendirdiği şiirlerini dergilere beğendirip beğendiremeyeceğini düşünür. O günlerde üç büyük dergi vardır; Selanik'te *Genç Kalemler*, İstanbul'da *Rûbab* ve *Şehbal*. Her hafta bu dergileri satın alabilmek için para biriktirir. Bir gün bir şiirini bu dergilerin en genci ve kavgacısı olan *Rûbab*'a gönderir. Ancak *Rûbab* kapanır ve şiiri de yayımlanmaz.

Bir gün kitapçılarda yeni bir derginin çıktığını görür; *Safahat*. Cebindeki bütün parayı vererek dergiyi satın alır. İlk sayfasındaki bildiride kendilerine “Nayîler” lakabını takan yazarlar kapılarının yeni isimlere açık olduğunu yazmıştır. Kısa süre sonra, saldırı altında hisseden eski kuşak yazarlar Cenap Şahabettin’in marifetiyle “Nayîler”i “Enayiler” diye çağırır. Ancak Yusuf Ziya aldırış etmez ve en sevdiği şiirini *Safaha*’a gönderir. Sonraki hafta şiirinin sonraki sayıda çıkacağını bildiren ve onu derginin bürosuna davet eden bir mektup alır. Yusuf Ziya derginin bulunduğu binaya gider ancak kapı kapalıdır. Beklese de gelen giden olmaz. Sonrasında derginin kapandığını öğrenir. *Safaha*’ın sonraki sayısı çıkmadığı için şiiri de yayımlanmaz. Yusuf Ziya Vefa Lisesinin şairi olarak kaldığı için kahrolur.

Bir süre sonra Samanyolu anlamına gelen *Kehkeşan* adlı başka bir dergi çıkmaya başlar. Onun açtığı şiir yarışmasına “Kış” adlı şiirini gönderir. Sonraki hafta şiiri birinci olarak dergide yayımlanır. Yusuf Ziya sevinçten deliye döner. Cuma günü tatil olduğunda dergiye gider. Daracık bir odadan ibaret olan dergide Halit Fahri ve Hakkı Tahsin ile tanışır. Ona hediye olarak bir boyun bağı verirler. Yusuf Ziya böylece edebiyata bağlanmış olur.

İçtihat

Rumeli artık imparatorluk haritasından silinmiş, çatışmalar Çatalca’ya kadar ilerlemiştir. Yusuf Ziya “Bu kudurmuşlara son bombayı ben atsaydım/Koparıp kalbimi fırlatsayım!” cümleleriyle biten şiirini yayımlatacak bir mecra aramaktadır. Zira *Kehkeşan* kapanmıştır. Bir gün cesaretle şiirini *İçtihat*’a yollar. Doktor Abdullah Cevdet’in sahibi olduğu *İçtihat* gericiliğe karşı çıkan çağdaş düşünceleri benimsemiş isimlerin toplandığı bir dergidir. Yusuf Ziya ismini bu isimlerin arasında görünce kendini bir ordu gibi güçlü hissederek gider Bâbiâli’ye. Bundan sonra her hafta *İçtihat*’a bir şiir gönderir.

Bir gün Zaman Kitabevinde dolaşırken Abdullah Cevdet’i görür. Tevfik Fikret’in *Hâluk’un Defteri* kitabını alması Abdullah Cevdet’in de onu fark etmesini sağlar. Yusuf Ziya ona kim olduğunu söyleyince Abdullah Cevdet o şiirlerin genç sahibiyile tanıştığı için mutlu olur ve çarşambaları toplanıp çay içtiklerini söyleyerek onu dergiye davet eder. Yusuf Ziya çarşamba günü dergiye gider. Abdullah Cevdet onu Abdülhak Hâmit, Rıza Tevfik, Süleyman Nazif, İsmâil Hakkı ve Celâl Nuri ile tanıştırır.

Saat beşte çaylar ve simitler gelince Süleyman Nazif Abdullah Cevdet’in pintiliğine laf eder. Biraz sonra Yusuf Ziya dergiye henüz göndermediği bir şiirini okuyunca herkes onu övgüye boğar. Dergiden Rıza Tevfik’le ayrılırlar. Rıza Tevfik birden durgunlaşır ve ona onların gençlere sevgili görünmek istediğini o yüzden duyduğu övgülere kanmaması gerektiğini, şiirin böyle bir şey olmadığını söyler. Yusuf Ziya içten içe üzülse de hiç karşılık vermeden onu dinler.

Bilgi Derneği Ve Türk Yurdu

Bir akşam Yusuf Ziya’nın babası eve her zamankinden daha yorgun bir hâlde gelir. Akşam yemeğinden sonra erkenden yatar ama gece yarısı öksürükle uyanır. Doktor gelip muayene eder ancak iki saat sonra da henüz kırk yedi yaşındayken ölür. Bunun üzerine Yusuf Ziya annesiyle beraber Bebek’e taşınır ve Rıza Tevfik ile komşu olur. Böylece her gün bir şekilde görüşmeye başlarlar.

Bir gün Rıza Tevfik onu Ziya Gökalp’le tanıştırmak için Bilgi Derneğine götürür. Yusuf Ziya o gün Ali Canip, Ömer Seyfettin, Celâl Sahir, Orhan Seyfi ve Enis Behiç’le tanışır. Ziya Gökalp onlara yazı dilinin konuşma dilinden ayrı olamayacağını, aruz vezninin Türkiye’nin vezni olamayacağını anlatır. Sonraki hafta Yusuf Ziya, Orhan Seyfi ve Enis Behiç derneğe ceplerinde hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerle gelirler. Yusuf Ziya’nın “Gecenin Hamamı” adlı bu şiiri *Türk Yurdu*’nda yayımlanır. Ali Canip bu şiir için bir övgü yazısı kaleme alır. Sonraki hafta Bilgi Derneğinden çıkarken Celâl Sahir Yusuf Ziya’yı Türk Yurdu’nun odasına götürür. Orada avcuna hediye olarak bir altın koyarlar.

Malûmat

İçtihat’taki bir çarşamba toplantısında kendisine gönderilen bir mektup olduğunu öğrenir. Mektubu alıp cebine koyar ancak aklı onda kalır. Diğerleriyle vakit geçirirken mektubu genç bir kızın gönderip göndermediğini merak eder. Dışarı çıkar çıkmaz hemen açıp okur. Sudi adlı biri yazmıştır. Cemiyet Kütüphanesinin yayımladığı *Malûmat* adlı dergi için kendisinden şiir istemektedir. Ertesi akşam dergiye uğrar. Dergiyi Hacı Kasım ve Hacı Hüseyin adlı iki İranlı kardeş adına Sudi idare etmektedir. Şiir, hikâye, makale, rüya tabiri, fal, bilmece bulunan bu dergide her parçanın altında başka imza olsa da aslında her şey Süleyman Tevfik adlı tek bir kişinin elinden çıkar.

Yusuf Ziya fotoğrafını ilk defa bu dergide görür. Buraya yazdığı her şiiri için bir mecediye (gümüş para) alır. Bu parayla Sirkeci'nin en meşhur lokantalarından olan Ali Efendi Lokantasında dört gün güzel bir öğün yenebilir. Bilgi Derneğinde cuma günleri düzenlenen toplantılara artık annesinden para almadan gidip gelmeye başlar. Tanınmaya başladığı için yolda onu gören genç kızların kendisinden etkilendiğini fark ettikçe hoşuna gider. *Türk Yurdu*'ndan da ayda bir veya iki altın aldığı için annesinin gözünde de itibarı artar.

Üç Altın

Ülke artık Dünya Savaşı'na girmiştir. O günlerde Zekeriya Sertel milliyetçi bir gazete olan *Turan*'ı çıkarır. *Turan*'ın ilk sayısında ve ilk sayfasında Yusuf Ziya'nın "Türk Ordusu" adlı bir şiiri çıkar. Sadrazam Sait Hâlim Paşa şiiri görünce Osmanlı ordusuna, İslam ordusuna Türk ordusu dendiği için öfkelenir. Etrafındakiler onu zar zor sakinleştirerek Yusuf Ziya'yı özür dilemek mecburiyetinden kurtarırlar.

Bir süre sonra *Türk Yurdu*'nda çıkan "Nöbetçi ve Yıldız" adlı şiiri ortaokul ve lise öğrencilerinin okuduğu dört ciltlik antoloji kitabı *İktifa*'a dahil edilir. Böylece Yusuf Ziya şiirleri öğrenciler tarafından ezberlenen bir şair olur. Birkaç gün sonra *Türk Yurdu*'nun sahibi Yusuf Akçura onunla görüşmek ister. Yusuf Ziya derginin yeni taşındığı binaya gider. Alt kat idare yeri üst kat Yusuf Akçura'nın evidir. Yusuf Akçura onu Celâl Sahir ve ailesiyle otururken karşılar. Yusuf Ziya onun konuşmalarından kendisine sevgi mi beslediğini yoksa kızdığını mı bir türlü anlayamaz. O ikram ettikçe bardak bardak çay içer. Tam ayrılmak üzereyken derginin idare müdürü Abdullah Toktamış ona tam üç altın hediye eder.

Yusuf Ziya aldığı altınlarla dünyanın en iyi terzilerinden biri olan Boter'e bir takım elbise sipariş eder. Yeni elbisesiyle bir arkadaşının evine yemeğe giderken Faruk Nafiz uzaktan onu görüp her zaman böyle şık gezip gezmediğini sorar.

Abdullah Cevdet'in Pintiliği

Yusuf Ziya bütün kazancını elbiseye yatırmanın bedelini parasız kalarak öder. Kendisi gibi genç şairler çoğaldığından dolayı şiirlerinin yayımlanması için *Türk Yurdu*'nda sıra bekler. Hâliyle *Malûmat*'tan bir ayda kazandığı dört mecediyenin yanına *Türk Yurdu*'ndan anca bir altın kazanır. Ancak çevresi genişlediği ve genişleyen çevresi de hemen her akşam bir mekânda buluştuğu için kazancı bu hayatı karşılamaya yetmez. Bunun üzerine iki yıldır karşılıksız yazdığı *İçtiha*'tan hakkını istemeye karar verir.

İçtiha'ın sahibi Abdullah Cevdet'le çarşamba günleri yapılan toplantılar dışında da görüşecek kadar samimi olduğu için bir gün ona uğrar. Çay içip sohbet ederler ancak Yusuf Ziya konuyu bir türlü para mevzusuna getiremez. Abdullah Cevdet onu biraz dalgın gördüğünü söyleyince fırsatını bulduğunu düşünüp kaleminden başka geliri olmadığını, o nedenle ondan da yazdıklarının karşılığını isteyeceğini belirtir. Bunu duyar duymaz Abdullah Cevdet'in yüzü düşer ve gözleri dolar. *İçtiha*'ı çocuğu gibi sevdiğini o yüzden türlü fedakarlıklara katlandığını, gücü olsa bunu ona söylemeyeceğini ifade eder. Yusuf Ziya bir an onun yere kapanıp ağlamasından korkar.

Abdullah Cevdet kendi kendine mırıldanarak odadan çıkar ve biraz sonra yine baştaki gibi yumuşamış bir hâlde geri döner. Yusuf Ziya'ya sarılıp kusura bakmamasını rica ederek derginin kasasında ne varsa ona verdiğini söyler ve cebine bir şeyler boşaltır. Yusuf Ziya duyduğu şingirtı sesinden yola çıkarak Abdullah Cevdet'in kaç altın verdiğini hesaplamaya girişir. Dergiden çıkıp sokağın köşesinden döner dönmez elini cebine atar ve sadece yirmi üç kuruş çıkarır. İki yıl boyunca yazdıklarının karşılığında verilen bu miktarı görünce öfkeyle geri döner. Yirmi üç kuruşu onun yüzüne fırlatma arzusuyla dolar. Ancak şair bir arkadaşının Abdullah Cevdet için söylediklerini hatırlayınca durur. Arkadaşı onun yüzüne leblebi atılsa bir tane bile leblebinin yere düşmeyeceğini söylemiştir. O yüzden yirmi üç kuruşu onun yüzüne fırlatsa bir kuruşun bile yere düşmeyeceğini düşünüp kararından vazgeçer.

Türk Ocağı

Genç şairler sık sık Türk Ocağında yapılan toplantılara katılır ve yazdıklarını ilk defa orada birbirlerine okur. Bir gün Celâl Sahir, Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın şairlerden savaş şiirleri istediği haberini getirir. Yusuf Ziya cepheden cepheye gezen şiirler yazar ve hepsini *Akından Akına* adlı bir kitapta toplar. Bir hafta sonra Celâl Sahir kitabıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı mühürdarı Fuat Bey'i görmesini söyler.

Yusuf Ziya, Fuat Bey'i makamında ziyaret edince Fuat Bey onu biraz bekletip sonrasında İçişleri Bakanı Talât Bey'in makamına götürür. Talât Bey kitabının basılması için gereken her şeyin yapılacağını belirtir ve *Akından Akına* on bin adet basılır. Yusuf Ziya basılıp kendisine teslim edilen on bin adet kitapla ne yapacağını bilemez. Şiirlerine haftada bir mecdiye veren *Malûma*'a gidip satın alıp alamayacaklarını sorar. *Malûma*'ın sahipleri Hüseyin Efendi ve Hacı Kasım kitapları yirmi liraya almaya karar verir. Yusuf Ziya bu miktara istemeye istemeye razı gelir.

Ancak birkaç gün sonra Harbiye Nezareti kitabının cephelerde dağıtılmak üzere satın alınacağını bildiren bir mektup gönderir. Bunun üzerine hemen *Malûma*'ın sahiplerine koşar ve kitaplarını geri ister. Hüseyin Efendi ve Hacı Kasım kitapları elli lira karşılığında geri vermeye razı gelir. Yusuf Ziya kitaplarını onlara verdiği yirmi liranın üstüne otuz lira ekleyerek geri alır. Fakat Harbiye Nezaretinin kapısından cebinde iki yüz yirmi lirayla çıkar.

Servet-i Fünun

Servet-i Fünun dergisi yenilikçi gençlerin dergisidir ancak yıllar içinde yazarlar başka yerlere dağılmıştır. Yusuf Ziya o günlerde derginin sahibi Ahmet İhsan Tokgöz ile tanışır. Ahmet İhsan Tokgöz, fıkra yazarı Mahmut Sadık ile paylaşmak üzere Yusuf Ziya'ya bir odanın yarısını vererek arkadaşlarını toplayıp dergiyi canlandırmasını ister. Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Hakkı Tahsin, Fahri Celâl ile birlikte çalışmaya başlar. Daha sonra üç şair katılır; Selâmi İzzet, Yahya Saim ve Hasan Zeki.

İçlerinden en ilginç Hasan Zeki'dir. Bir gün odada onunla baş başa kalınca Hasan Zeki "Buldu" diye bağırır. Yusuf Ziya neyi bulduğunu sorunca şiirde aradığı yeniliği bulduğunu söyler ve bir şiir okur. Yusuf Ziya anlamamış bir yüzle bakınca kafiyele mısra sonlarına değil mısra başlarına yerleştirdiğini açıklar. Sonra da çıkıp gider. Dört ay sonra gazetede ölüm haberi çıkar.

Geride kalan şair ve yazarlar kapağa güzel bir resim ve hikâyelere başlık koymak, biraz daha fazla sayıda baskı yaptırmak isterler ancak Ahmet İhsan Tokgöz hiçbirini kabul etmez. Dergiyi yeniden canlandırmalarını beklediği hâlde bir ay çalışmalarının karşılığını bile ödemez. Bunun üzerine Yusuf Ziya Tefik Fikret'in Ahmet İhsan Tokgöz'le ilgili bir anısını hatırlar.

Tefik Fikret maaşını almaya gittiği bir gün Ahmet İhsan Tokgöz'ün karşısına alışveriş yapanların bir altının tam mı yoksa eksik mi olduğunu anlamak için kullandıkları teraziyi birlikte gider. Ahmet İhsan Tokgöz onu görünce altınları mı tartacağını sorar. Tefik Fikret de altınları değil, onun ahlâkını tartacağı cevabını verir. Zira Ahmet İhsan Tokgöz'ün ona her ay tağşiş edilmiş altın verdiğini fark etmiştir.

İki Akademi

Yusuf Ziya ve arkadaşlarının zaman geçirdiği iki akademi vardır. Biri yazlık diğeri kışlık. Yazlık olan Sultanahmet'teki bir kahvehane kışlık olan da Nuruosmaniye'deki İkbâl Kıraathanesidir. Yusuf Ziya divan edebiyatının son şairi Heccav Tahir Nadi'yi ve Falih Rıfkı Atay'ı burada tanır. Ekrem Şerif Egeli ve Ahmet Selgil başarılı şairler olmalarına rağmen hekim oldukları için hekimliğe yönelir ve buralarda yapılan edebiyat toplantılarından uzaklaşırlar.

İzmit Lisesi ve Şair Dergisi

Bir akşam Ziya Gökâlp'in evinde misafirken Ziya Gökâlp ona İzmit Lisesinde bir edebiyat öğretmenine ihtiyaç duyulduğunu söyleyip gidip gitmek istemediğini sorar. Yusuf Ziya soran kişi Ziya Gökâlp olduğu için istemese de gitmeye karar verir. Nitekim işsizdir. Maarif Nazırı Şükrü Bey ile görüşmeye gittiğinde Şükrü Bey onu lisede öğretmenlik yapmak için çok genç bulur ve edebiyat okutup okutamayacağını sorgular. Sonra da bu görev için bir sınav açılacağını söyler. Yusuf Ziya sınava girer ve başarılı olur.

İzmit Lisesinde tanıştığı Fransızca öğretmeni Celâl Bey ve maarif müdürü olan Kâzım Nami Duru ile iki öğrencisi Oğuz Arık ve Sedat Salim Pek ona İstanbul'u özletmez. Bir miktar parayla İstanbul'a geri döndüğünde yolda Sedat Salim ile karşılaşır. Beraber Beyoğlu'na gidip Tepebaşı Bahçesinde bira içerek sarhoş olurlar. Halit Ziya Uşaklıgil'in *Mai Ve Siyah* adlı romanından bahsederler. Zira Tepebaşı Bahçesi ilk defa bu romanla edebiyata girmiştir. Sonra bir dergi çıkarmaya karar verirler: *Şair*. Kendilerine bir yer kiralayıp Ziya Gökâlp'le Türk mitolojisini yazması için anlaşılırlar. Yusuf Ziya her hafta sonu onun evine gidip notlar alır.

Boğaziçi Lisesinin müdürü Hıfzı Tevfik başarılı bir şairdir. Yusuf Ziya onun bir şiirini yukarıdan aşağı okuduktan sonra aşağıdan yukarı doğru da okur ve şiir için bir eleştiri yazısı yazar. Bunun üzerine ilk edebiyat kavgasına *Şair*'de yazdığı bu yazıyla başlamış olur. Ancak dergi on yedinci sayısında kapanır. Zira ne Yusuf Ziya'nın ne de Sedat Salim'in cebinde kağıt alacak para kalmıştır.

Sedat Simavi İle

Bir gün Karaköy'e doğru yürürken koluna biri girer, kafasını çevirince Sedat Simavi olduğunu görür. Sedat Simavi'yi eğlence yerlerinden tanır. Öğlen lokanta akşam meyhane olan Cenyö'nün önüne gelince içeri girip bira içerler. Sedat Simavi *Diken* adlı bir mizah dergisi çıkaracağını söyleyip Yusuf Ziya'dan mizah yazıları ister. Yusuf Ziya bunu şairliğine bir hakaret gibi görüp sinirlenir ancak Sedat Simavi onun sinirinin farkına varmaz ve Ömer Seyfettin'in onun için Türkçenin cambazı dediğini söyler. Yusuf Ziya sonunda deneyeceğine söz verir.

Ertesi gün sokakta Ömer Seyfettin'le karşılaşınca Ömer Seyfettin ona iyi şair olmayacak, iyi mizah yazarı olacak kadar zeki olduğunu söyler. Sonra *Türk Yurdu*'nu açıp Yusuf Ziya'nın bir şiirinden iki mısra okur ve bu sözlerin kalbinden değil aklından geldiğini ekler. Ertesi gün görüştükleri akşam Sedat Simavi'den aldığı adrese gider ve yazısını teslim eder. Sedat Simavi sevinerek yazıyı alır ve üç lira mı yoksa bir okka şeker mi istediğini sorar. Yusuf Ziya şeker bulmak zor olduğu için şeker ister. Böylece Eski-Yeni adlı köşesinde eski-yeni erkek, eski-yeni kadın, eski-yeni şair gibi konular hakkında mizah yazıları kaleme almaya başlar.

Ayrıca *İnci* adlı bir dergi daha hazırlamaya başlarlar. Sedat Simavi yazıya resim değil, resme yazı ister. Ne zaman hoşuna giden bir resim görse mesela bir göl veya kır resmi Yusuf Ziya'nın yanına gelip ona bir şiir yazmasını rica eder. Bir gün Yusuf Ziya Ahmet İhsan Tokgöz'le karşılaşır, Ahmet İhsan ona *Servet-i Fünun*'u *İnci* gibi yapmadığı için sitem eder. Yusuf Ziya da *İnci*'yi asıl yapanın Sedat Simavi olduğunu, masraftan kaçınmak için malzeme esirgenince elinden bir şey gelmeyeceğini söyler.

Gazetecilik

Yusuf Ziya'nın adını vermediği iki eski dostu günlük bir gazete çıkarmaya niyetlenir. Yusuf Ziya da böylece gazeteciliğe adım atar. Yazı işleri müdürü İlhami Safa, yardımcısı da Ali Çocuk'tur. İlhami Safa gördüğünü ve duyduğunu kolay kolay unutmayan Ali Çocuk'a her fırsatta sorular sorar. Yusuf Ziya gece sekreterliği yaptığı için evden bir karyola, yatak ve yastık getirir. Ancak on gün sonra İlhami Safa patronlarla anlaşamayıp işten ayrılır. O gidince Ali Çocuk da gelmez. Bütün iş Yusuf Ziya'nın omuzlarına yığılır.

Gazetenin bir romanı olmadığı için "Kördüğüm" adlı oyununu tefrika etmeye başlar. Yazıları tashih eder. Ancak henüz ödeme almadığı için annesinden aldığı para tükenince büyük patrone maaş istemeye yeltenir. Patronu onu susturarak biraz sabretmesi gerektiğini söyler. Böylece Yusuf Ziya'nın günlük yiyeceğini ve içeceğini veresiye almaktan başka çaresi kalmaz.

Bir gün tashih yaparken kapısının önünden tepsi taşıyan birinin geçtiğini görür. Ali Efendi Lokantasının garsonu tepsiyi büyük patronun odasına bırakır. Yusuf Ziya kendisinden adeta aç susuz çalışmasını bekleyen patronlarına öfkelenerek doğrudan patronun odasına gider. Üstünde yumurtalı ıspanak, pilav, kaymaklı elma kompostosu ve su olan tepsiyi hiçbir şey söylemeden alır ve odasına gider. Odasının kapısını açık bırakıp yemekleri yavaş yavaş yer. Patronun bir şey demesini bekler ama kimse bir şey söylemez. Sonunda koridora çıkıp bir aylık emeğini bir öğünde yediğini söyleyip çıkar gider.

İki Yeni İş

Daha önce *Malûmat*'tan tanıdığı Sudi kendi adına kitabevi açar ve Yusuf Ziya'ya iki iş teklif eder; hem tashih yapacak hem de şiir yazacaktır. Yusuf Ziya'nın şiir kitabı *Aşıklar Yolu* böylece basılır. Ancak Sudi kitap için sadece beş lira öder.

Bir gün yolda Suhulet Kitabevi'nin sahibi Semih Lûtfi ile karşılaşır. Semih Lûtfi yeni çıkardığı mizah dergisi *Ayna* için ondan yazı ister. Yusuf Ziya hemen *Ayna* için fıkra, hikâye ve şiir yazmaya başlar. Her hafta perşembe günü gidip haftalığını alır. Ancak o içeri girer girmez Semih Lûtfi'nin yüzü düşer. Dakikalarca karşılıklı susarak otururlar. Semih Lûtfi önündeki çekmeceyi bir şey arar gibi açar sonra da kapatır. Müşteri gelir alışveriş yapar ve çekmece yine açılır. Yusuf Ziya her seferinde umutlanır ama nafile. Sonunda kendi hatırlatmak zorunda kalır. Semih Lûtfi çekmecenin anahtarını cebinden yavaş yavaş çıkarır ve haftalığını öyle verir.

Aydede

İttihat ve Terakki'nin sürgüne gönderdiği Refik Halit Ziya Gökâlp sayesinde İstanbul'a dönmüş ve *Aydede*'yi çıkarmaya başlamıştır. *Sabah* gazetesinin idare müdürü olan Ulvi Bey artık bu yeni derginin idare müdürüdür ve Yusuf Ziya'ya onun için yazmayı teklif eder. Yusuf Ziya, Refik Halit gibi birine yazı beğendirmenin kolay olmadığını düşünerek çekinse de teklifi kabul eder. Daha sonra *Nikâhta Keramet* adlı kitabında topladığı hikâyeleri yazmaya başlar. Ulvi Bey ona tek bir hikâyesi için beş lira öder. Yusuf Ziya bir yazı için verilen en itibarlı paranın bu olduğunu düşünerek mutlu olur.

İstanbul'un işgal kuvvetlerinden geri alındığı günlerde sokaklar bayraklarla donatılır. Yusuf Ziya Yunan bayraklarının yerine Türk bayraklarının asılmasını kutlamak için "Rengini Buldu" adlı bir yazı kaleme alır. Aynı gün Refik Halit'in yüzünü sapsarı bulur. *Sabah*'ın başyazarı olan arkadaşı Ali Kemal'in Beyoğlu'nda bir berberden kaçırılıp İzmit'te linç edildiğini öğrendiği için sararmıştır. Yusuf Ziya o günden sonra Refik Halit'i bir daha görmez.

Akbaba

Bir akşamüstü Ulvi Bey onu yolda görüp *Aydede*'nin yerine bir mizah gazetesi çıkarmayı teklif eder. Yusuf Ziya bunun için para gerektiğini söyleyerek kendisiyle alay edip etmediğini sorar. Ulvi Bey her şeyin hazır olduğunu, sadece yüz lira gerektiğini söyler. Yusuf Ziya bu işte kendisine bir arkadaş lazım olduğunu düşünüp fikrini gece gündüz beraber olduğu Orhan Seyfi'ye açar.

O günlerde Yusuf Ziya, Orhan Seyfi, Nazım Hikmet, Vâlâ Nurettin ve Faruk Nafiz günlerini kendi evlerinden çok Emin Âli Çavlı'nın evinde geçirir. Emin Âli Çavlı imparatorluğun teslim olduğu günlerde kara kara düşünenlere Anadolu'ya çekilip savaşmak gerektiğini söylemiş bir öğretmendir. Orhan Seyfi, Yusuf Ziya'nın mizah gazetesi fikriyle ilgilenmeyince onlara o cesaret verir. Gazete için isim düşünürler ve "akbaba"da karar kılarlar.

Yusuf Ziya bir dilekçe hazırlayıp Sansür Şemsi Efendi'nin yanına gider. Şemsi Efendi imparatorluk yıllarından beri her yayımı kontrol eden, gerekirse de sansürleyen kişidir. Dünya Savaşı yıllarında Ruşen Eşref'in *Türk Yurdu* için yazdığı bir hikâyede bir düğünde büyükanne ölünce davetliler "Ne uğursuz damatmış" der. Şemsi Efendi "damat" kelimesini "adam" ile değiştirir. Yusuf Ziya bunu neden yaptığını sorduğunda da Enver Paşa'nın hanedan damadı olduğunu hatırlatır. Yusuf Ziya *Akbaba* için yanına gittiğinde yeni bir gazete çıkarmaması için telkinde bulunur. Ancak Yusuf Ziya ısrar edince dilekçesini valiye götürmesini söyler.

Vali Miralay Esat Bey dilekçeyi okuyunca bu izinleri valinin verdiğini bilmediğini belirtip milli hükümetin İstanbul'daki temsilcisi Refet Paşa'ya gitmesini söyler. Refet Paşa Yusuf Ziya'yı gayet kibar bir şekilde karşılar ve dilekçeyi imzalar. Yusuf Ziya haftada iki kere, pazartesi ve perşembeleri çıkacak gazetenin kadrosunu hemen kurar.

İlk sayı çıktığında gece yatağa gazeteyle girer. Sabah iskelede yolcuların çoğunun *Akbaba* aldığını görür. Matbaaya gittiğinde saat ondur ve beş bin baskının tükendiğini ve ikinci baskının istendiğini öğrenir. Ancak Ulvi Bey satıcıların lafına kulak asmamak gerektiğini söyleyip ikinci baskıya izin vermez. İkinci sayı da beş bin adet basılır ve hepsi satılır. Ancak sonraki hafta birinci sayıyı *Sabah* gazetesinin matbaasında tekrar bastırmak zorunda kalırlar.

Matbaa-i Ebüzziya

Ahmet İhsan Tokgöz'ün *Servet-i Fünun* Matbaası ve Artin Efendi'nin dağıtma bürosuyla 8 bin adet baskı için anlaşılırlar. Ancak Ahmet İhsan Tokgöz'ün açgözlülüğü onları yeni bir matbaa arayışına sürükler. *Tasvir-i Efkâr* gazetesinin de sahibi olan Velit Ebüzziya'nın Matbaa-i Ebüzziya'sının idare müdürü Kâzım ile görüşürler ancak Kâzım konuyla ilgili biraz çekingen davranır. Zira Velit Ebüzziya günah olduğunu düşündüğü için gazetesine içki reklamları bile koymadığını bilir. Ancak *Akbaba*'yı basmayı bir koşulla kabul eder. Matbaa iki bölümden oluşur, bir bölümünde İslami geleneklere uygun *Tasvir-i Efkâr* gibi yayımlar basılır diğer bölümünde ise resimli dergiler basılır. *Akbaba* resimli dergilerin basıldığı kısımda basılacaktır.

Burada çalışan başdizgici Yunus Efendi işini çok ciddiye alan biridir ancak kadınlardan hiç hoşlanmaz. *Akbaba* ile aynı kısımda basılan Tahsin Demiray'ın çıkardığı *Çocuk Mecmuası* ile ilgilenen kadınla muhatap olmaktan rahatsız olur. Yanında çalışanlara karşı da çok serttir. Kimseye küfretmez ancak vurmaktan da kaçınmaz. Yusuf Ziya bir gün onu hiçkırarak ağlarken görünce ne olduğunu sorar.

Yunus Efendi mesleğinin öldüğünü haykırır. Yusuf Ziya daha sonra çırağın başlık çerçevesini hazırlarken dışarıdan belli olmayacak kadar ufak bir hata yaptığını Yunus Efendi'nin de bunu fark edip sinirlendiğini öğrenir.

Velit Bey'le birkaç ay sonra tanışır. Bir gün onu odasında ziyaret eder. Matbaanın bulunduğu bina çok eski olduğu için her yer yıkık döküktür ama odasındaki her eşya aylardır temizlenmemiş gibi kalın bir toz tabakası altındadır. Ancak bundan ilginç bir şey vardır. Velit Bey odasında bir kafes içinde fare besler. Yusuf Ziya terbiyesizlik yapmamak için neden böyle bir şey yaptığını soramaz ve bu hâlini de terbiyesizlikten daha çirkin bir terbiyeye sahip olmakla açıklar.

Abdülhak Hâmit'in Yazısı

Akşamları yazarların çoğu Sirkeci'deki Steinburg Birahanesinde toplanır. Bir akşam Yusuf Ziya'nın daha önce *İçtiha't*'ta tanıştığı Süleyman Nazif elinde Abdülhak Hâmit'in "Mahut Herif" başlıklı hicviyesiyle gelir. Başlıkta bahsettiği bizzat kendisidir. Sıkıntıda olduğu için yazısını *Akbaba*'ya satacaktır. Yusuf Ziya Süleyman Nazif'e Abdülhak Hâmit'in yazı için ne kadar istediğini sorar. Beş lira istediğini öğrenince hemen yazıyı satın alırlar.

Politikacılar ve Diğer Yayımcılar

Çizer Ramiz Gökçe'nin Atatürk'e saygısızlık içeren bir karikatürü şimşekleri *Akbaba*'nın üzerine çeker. Ancak *Akbaba* dalkavuk olmadığını belirterek geri adım atmaz. Ancak politik düşmanlara ek olarak yayımcıların hasedini de kendilerine çekerler. *Ayna*'nın sahibi Semih Lütüfi görünürde *Akbaba*'nın benzeri olan *Zümrüdianka* adlı bir mizah gazetesi çıkarır. Abdülbakî Fevzi oraya gider. Osman Cemâl ile Necdet Rüştü de yazdıklarını önce *Akbaba*'ya getirir burada beğenilmeyenleri Semih Lütüfi'ye götürür. Ancak *Zümrüdianka*'nın ömrü uzun olmaz.

Onun ardından Reşat Nuri Güntekin, Mahmut Yesari ve Münif Fehim Özarman *Kelebek* adlı bir dergi çıkarırlar. İlk sayılarını Yusuf Ziya'ya Reşat Nuri Güntekin bizzat kendi getirip kendi işiyle alay eder. Dergiyi beğenmemiştir. Sonrasında Yusuf Ziya ona on hikâye için peşin elli lira verince Reşat Nuri parayı alıp almama arasında kalır ve Mahmut Yesari'nin ne düşüneceğini sorgular. Yusuf Ziya parayı alırsa Mahmut Yesari'nin ne tepki vereceğini bilmediğini ama eğer almazsa mutlaka onunla alay edeceğini söyler. Ertesi gün Mahmut Yesari gülererek Yusuf Ziya'nın odasına gelip peşin hikâyelerine karşılık peşin para istediğini söyler. Böylece *Kelebek* de kapanır. *Akbaba*'nın baskı sayısı ise on altı bine yükselir.

Günün politikacılarında mizaha karşı sempati de vardır ama Taksim'deki meydana heykeltıraş Pietro Canonica'ya yaptırılan bir heykel konunca *Akbaba* bunu eleştiren bir karikatür yayımlar. Bu heykel için yapılan yardım kampanyasını Eğitim Bakanı Mustafa Necati düzenlediği için hemen dava açtırır. Yusuf Ziya'ya devletin manevi şahsiyetini tahkir suçundan üç yıl hapis cezası verilir. Fakat karar temyizde bozulur.

Bu süreçte onu destekleyen kişi ekonomi bakanı olan Mahmut Esat Bozkurt'tur. Dava temyizde görülürken hiçbir hâkimin hiçbir kimseden etkilenmeyeceğini ona garanti eder. Yusuf Ziya onun dostluğundan çok memnundur. Ancak İsviçre'de öğrenim görmüş bir erkeğe göre alaturka bir yaşam sürmesini garipser. Ankara'ya gittiği bir vakit onu Samanpazarı'ndaki evinde yemeğe davet eder. İki katlı eski evinin merdiven başındaki çıplak sahanlığına kurdukları masaya büyük bir bakır kap içinde etli pilav ve biraz da şarap konur. Yemek yerken köşedeki gramofonda İzmir Marşı çalar.

İkdam

Bir gün Yusuf Ziya'nın *Akbaba*'daki odasına Ali Naci Karacan gelir. *Akşam*'daki ortaklığını sattığını, *İkdam*'ı ve matbaasını kiraladığını, Türkiye'deki ilk Avrupalı gazeteyi çıkaracağını söyler. Ahmet Haşim her gün bir fıkra yazacak, Celâl Nuri günün olaylarını irdeleyecek, Fahrettin Kerim sağlık öğütlerinde bulunacaktır. Nizamettin Nasif tarihi bir roman kaleme almıştır bile. Ondan da yazı ister. Yusuf Ziya olumsuz cevap vermenin mümkün olmadığını anlayınca çaresiz kabul eder.

Ertesi gün Ahmet Haşim gelir ve Ali Naci'yi gerçekten tanıyıp tanımadığını sorar. Yusuf Ziya onun Ali Naci'yle yaptığı anlaşmadan cayacağını hisseder. Ahmet Haşim yeni patronları Ali Naci'yle konuşmak için kendisiyle birlikte *İkdam*'a gelmesini ama ikisinin adına sadece kendisinin konuşmasına izin vermesini ister. Yusuf Ziya istenileni yapar, beraberce *İkdam*'a giderler. Yusuf Ziya Ahmet Haşim'in

kahkahalarının bile gergin olduğunu hisseder ve onun her gün gazetenin birinci sayfasında okuyucunun karşısına çıkmaktan korktuğunu düşünür.

Ahmet Haşim çalışma şartlarını konuşmak istediğini belirtir ve sıkı bir pazarlık etme arzusuyla ücretin ne kadar olacağını sorar. Ali Naci Karacan ne isterlerse onu vereceğini söyler. Ahmet Haşim ayda yüz ellişer lira maaş, haftada bir gün tatil, ödemelerin bankadan yeni alınmış paralarla bir zarf içinde bizzat kendisi tarafından her ayın birinde yapılmasını istediklerini söyler. Ali Naci Karacan tüm şartları kabul eder. Ahmet Haşim odadan çıktıktan sonra Yusuf Ziya'ya "Heriften kurtuluş yok beyefendi... Yazacağız" der. *İkdam* çıkmaya başlar.

Yusuf Ziya ve Ahmet Haşim yazılarını ne zaman yetiştiremeyecek olsa Ali Naci Karacan hemen onları övmeye başlar ve okuyucuların onları ne kadar sevdiğinden bahseder. Ahmet Haşim genellikle akşam neşeyle verdiği yazısını ertesi sabah basılmış hâlde gazetede görünce korkuya kapılır. Bazen korktuğu başına gelir. Yazısında kendisine çattığı Burhan Felek'ten özür dilemek zorunda kalır. Burhan Cahit'i yerdüğün bir yazısından sonra onunla sert bir şekilde atışırlar. En son Peyami Safa'ya da yakışksız bir benzetme yapınca onunla atışırlar.

Sonunda bu strese dayanamayan Ahmet Haşim, Ali Naci Karacan'a Avrupa'ya gideceğini söyler. Ali Naci Karacan onu kaçırmak istemediği için seyahati gazetenin karşılayacağını ama karşılığında seyahat notlarını beklediğini belirtir. Teklif Ahmet Haşim'in hoşuna gider ama Yusuf Ziya'yla baş başa kalınca Ali Naci Karacan'ın öldükten sonra bile kendilerinden yazı isteyeceğini söyler.

Hâce

Bir akşam meyhanede eğlenirken Süleyman Nazif, Baki'nin bir eserini okur. Yusuf Ziya son mısranın hatalı olduğunu söyleyince Süleyman Nazif hiddetle karşı çıkar. Yarım saat sonra Süleyman Nazif, Yusuf Ziya'ya eseri yarım saattir içinden tekrar ettiğini ve onun haklı olduğunu söyleyerek mısranın doğru hâlini okur. Bu ana tanıklık eden Ahmet Haşim ona hoca anlamında "hâce" diye seslenmeye başlar.

Aksayan Ödeme

Bir gün Yusuf Ziya ve Ahmet Haşim maaşlarını almak için gazeteye gittiklerinde binanın önünde kamyonlar dolusu kağıt yığılı olduğunu görürler. Ali Naci Karacan İsveç'ten kağıtlar geldiğini o nedenle bankaya gidip maaşlarını çekemediğini söyler. Ahmet Haşim aradığı fırsatı bulmuşçasına kavgaya tutuşur. O bağırıp çağırırken Yusuf Ziya salonun bir köşesine sinip bekler. Ahmet Haşim dönüp "Bari şu terbiyeli adamın parasını ver!" der. Ancak az sonra herkes yumuşar ve hepsi kahkahalarla gülmeye başlar.

Yarın

Bir gün Serbest Fırka adlı yeni bir partinin kurulacağı duyulur ve *İkdam*'ın bulunduğu binada bir kat bu yeni partinin yayın organı *Yarın* için Arif Oruç tarafından kiralanır. Artık İsmet İnönü'yü savunan *İkdam* ile bütün gücüyle ona saldıran Arif Oruç'un *Yarın*'ı aynı çatı altındadır. Cumhuriyet dönemi basınındaki ilk parti kavgaları bu iki gazete arasında gerçekleşir. Arif Oruç "vatan haini" bile ilan edilir. Ancak parti kısa sürede kapanır. Geriye *Yarın* da kalmaz.

Burhanettin Âli

Yusuf Ziya Burhanettin Âli'nin az kültürlü, orta düzeyde zeki ama işlek kalemi olan bir gazeteci olduğunu düşünür. Daima şık giyindiği ve bakımlı saçlarla gezdiği için basın dünyasında pek sevilmez. Bir gün Yusuf Ziya'ya intihar edeceğini söyler ve Arif Oruç'un kendisini çağırdığını, onunla Anadolu'yu gezeceğini ekler. *Yarın*'a Anadolu'dan yazılar gönderir. Fakat parti ve *Yarın* kapanınca o da işsiz kalır.

Cebinde kalan son parasıyla Büyükkada'ya Serbest Fırka'nın kurucusu Fethi Okyar'ı görmeye gider. Fethi Okyar onunla Anadolu Kulübü'nün bahçe parmaklıkları ardından konuşarak hiçbir yardımda bulunamayacağını belirtir. Burhanettin Âli ağlarak iskeleye gider ve memurdan aldığı sadakayla geri döner. Sonrasında verem olur ve hayatını kaybeder.

Harf Devrimi

Harf devrimi gerçekleştikten sonra tüm gazeteler okuyucularını alıştırmak için büyük harflerle yazılar yayımlar. Ali Naci Karacan Avrupai bir gazete çıkarma hevesiyle eski harflerle yazılan yazıları yeni harflere çevirmeleri için daktilocu kızlar işe alır. Ancak gazete hatalarla çıkar.

Adaşlar

İkdam'da Yusuf Ziya'yla aynı isme sahip biri daha vardır. Kendisine gönderilen mektupları alan adaşı mektupları atıktan sonra ona teslim eder. Bir gün Yusuf Ziya ondan zarfların üstünde ne yazdığını sesli olarak okumasını ister. "Muhterem Yusuf Ziya Bey'e" yazdığını okuyunca da ona gbdelik hayatında muhterem Yusuf Ziya beyefendi diye seslenen olup olmadığını sorar. Adaşı hayır cevabını verir. Bir gün hademe Yusuf Ziya adına biraz yağ ve bal geldiğini söyleyince bunların ona geldiğini anlar ve adaşına götürülmesini ister. Ancak başka bir gün Yusuf Ziya'yı görmek isteyen ge bir kadın gelir. Yusuf Ziya kadını odasına davet eder. Adaşı kısa boylu ve kalın kaşlı bir adamdır. Kadına görüşmeyeli boyunun uzadığını, kaşlarını da cımbızla aldığını söyleyerek şaka yollu aslında aradığı kişinin kendisi olduğunu belirtir. Sonraki gün adaşını gördüğünde o her ne kadar onun mektuplarını açsa da kendisinin ona gelen yağa, bala ve kadınlara elini sürmediğini söyler.

Bir diğer adaşı vapurların idaresinden sorumlu Yusuf Ziya Erzindir. Boğaziçi vapurlarından şikayet edenlerle iş arayanlar yanlışlıkla hep onun yanına gelirler. İş Bankası Müdürü Yusuf Ziya Öniş ile de karıştırıldığı için borcunu geciktirmesi için yalvaran mektuplar alır. nl dilbilimci Yusuf Ziya Bey de Apollon'un aslının Alp Oğlan olduğunu savunan biridir. O nedenle onun Fuat Köprülü ile gazetelerdeki atışmalarını Yusuf Ziya'nın mizahi atışmaları zannedenler olur. Yusuf Ziya Apollon'un Alp Oğlan olduğunu ispat edecek birikime sahip biri olmadığının altını çizen mizahi dille yazılmış bir yazı yayımlar. Bu yazı Mustafa Kemal Atatürk'ün çok hoşuna gider. Yalova'daki bir davette Atatürk'n *Akbaba*'yı beğenerek takip ettiğini öğrenir.

İsmet İnon ile

Yalova'da yemekten sonra oteldeki odasına çekildiğinde kapısı tıklar. Gelen İsmet İnon'nn kardeşi Hayri'dir. İsmet Paşa'nın dişi ağrıdığı için yemeğe katılamadığını ertesini gün Ertuğrul yatıyla diş hekimine görünmeye gideceğini, kendisini yatta öğle yemeğine davet ettiğini bildirir.

Ertesi gün Yusuf Ziya yatta şükrü Kaya'yla tavla oynarken İsmet İnon keyifle onları seyreder. ğle yemeğini yerken İsmet İnon harf devrimi nedeniyle gazetelerin zor duruma düştüğünü bildiğini belirtir. Nitekim *Akbaba* on altı bin okuyucusunun altı binini muhalefete karşı iktidarı savunduğu için kaybettiyse on binini de bu nedenle kaybetmiştir. İsmet İnon hizmetlerin unutulmayacağını belirtir ve sonrasında Serbest Cumhuriyet Fırkası kapanıncaya kadar *Akbaba*'nın çıkmasına destek olur. Ancak ondan sonra hem *İkdam* hem de *Akbaba* kapanır.

Vakit

Vakit gazetesinin sahibi iki kardeş Mehmet Asım Us ile Hakkı Tarık Us her gün bir fıkra yazması karşılığında Yusuf Ziya'ya ayda yüz lira teklif eder. Gazetenin satışı az olduğu için verebildikleri bu kadardır. Yusuf Ziya mecburen kabul eder. Ancak resmi ilanlarla ayakta duran bir gazeteye yazmakta zorlanır. Zira okunmayacağını bilerek yazmak zorundadır.

Cumhuriyet

İkdam'da çalıştığı günlerde beraber rakı içtiği *Cumhuriyet*'in sahibi Yunus Nadi Bey'in iş teklifini hatırlar ve onunla bir görüşme ayarlar. Yunus Nadi ondan hem fıkra hem de gazetenin izeri Ercüment Kalmuk'a karikatür konusu vermesini ister. Fakat Yusuf Ziya Yunus Nadi'nin beraber rakı içtiği adam olmadığını hemen sezer.

Doktorların muayene ücretlerini artırmasını eleştiren fıkrasının ardından tanınmış doktorlardan cevaplar gelmeye başlar. Böylece tartışmaya sert üslubuyla Peyami Safa da katılır. Yunus Nadi şikayet mektupları almaya başlayınca yazarlarını susturur.

Bir ayın sonunda Yusuf Ziya önüne yüz lira konuğunu görünce sinirlenir. Ancak tatsızlık bununla sınırlı kalmaz. *İtiha'*ta tanıştığı Abdullah Cevdet'in ölümü üzerine yazdığı bir fıkrayı yazı işleri müdürüne teslim ederken matbaada çalışan lise ğrencisi bir ge fıkra köşesini ölüm haberleriyle doldurmamak gerektiğini söyleyince Yusuf Ziya bozulur.

Ancak onu en çok rahatsız eden olay sonra olur. Eşi hastalanıp hastaneye kaldırılır ve ameliyata alınır. Ayın yirmi üçüdür. Yusuf Ziya durumu anlatan bir mektup yazarak Yunus Nadi'den maaşını önden ister. Yunus Nadi tek satırlık bir cevapla aybaşıdan önce ödeme yapmadığını bildirir. Ertesi gün Almanya'dan dönen Ahmet Haşim'i karşılamaya gidince onun Almanya'dan hediye getirdiği cüzdanı alır ancak cüzdanın içi boştur.

İlyas Bayar'ın Teklifi

Yusuf Ziya cebindeki boş cüzdanla yokuşu tırmanırken biri ona seslenir. Arkasına döndüğünde Kanaat Kitabevi sahibi İlyas Bayar'ı görür. İlyas Bayar onu dükkânına davet eder. Dükkânda karşılıklı oturunca ondan Halk Edebiyatı Antolojisi yazmasını ister. Yusuf Ziya kabul eder. İlyas Bayar ona avans olarak iki yüz lira verir.

Cumhuriyet'te çalışan Yusuf Osman, Yunus Nadi'nin Yusuf Ziya'ya yaptığından dolayı çok üzülmüş, akşam işten çıkınca İlyas Bayar'a uğramış ve olan biteni ona anlatmıştır. İlyas Bayar'ın teklifinin asıl sebebi budur.

Yeniden Akbaba

Okuyucular artık yeni harflere alıştığı için Yusuf Ziya *Akbaba*'yı yeniden çıkarmaya karar verir. Kendine bir oda kiralar. Gece evinde çalışırken bir polis gelir ve ertesi gün partide beklendiğini bildirir. Yusuf Ziya sabah Cağaloğlu'ndaki parti binasına gidince onu Cevdet Kerim İncedayı karşılar ve hâl hatır sorduktan sonra ona Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Recep Peker tarafından yazılmış bir mektup verir. Recep Peker *Akbaba*'nın eksikliğini hissettiklerini ve yeniden çıkması için gereken neyse yapılacağını yazmıştır. Yusuf Ziya Halk Partisi ve İsmet Paşa uğruna feda ettiği gazetesine Recep Peker'in bu dikkati sayesinde kavuşacağını düşünerek sevinç duyar. Cevdet Kerim'e *Akbaba*'yı tekrar çıkarmak için daha yeni oda tuttuğunu hatta eve dönünce tuttuğu odaya masa ve sandalye taşıtacağını anlatır. İkisi de bunun uğurlu bir tesadüf olduğunu düşünür.

Yeni Gazete

Yusuf Ziya ve arkadaşı Orhan Seyfi Orhon var olan gazeteleri beğenmedikleri için başka bir günlük gazete çıkarmaya karar verirler ve beş yüzer lira sermaye koyarlar ancak yeterli gelmeyince eşlerinden de beş yüzer lira daha alırlar. Her türlü hazırlığı yaparak *Yeni Gazete*'yi çıkarırlar. Fazıl Ünverdi dağıtım işini üstlenir. İkinci sayıyı hazırlamaya girişirler ancak Fazıl Ünverdi'den ses çıkmaz. Gazeteye gelip daha fazla sayıda baskı talep edildiğini söylemesini beklerler ancak gelen giden olmaz. Üçüncü gece Yusuf Ziya hevesi tükenmiş bir hâlde dışarıda lapa lapa kar yağarken gece ikide ayrılır matbaadan. Dördüncü gün Fazıl Ünverdi gelir ve gazetenin satıcılara çok düşük kâr getirdiği için tercih edilmediğini söyler. Yusuf Ziya ve Orhan Seyfi Orhon fiyatı belirlerken bunu hesap etmediklerini böylece fark ederler. Gazeteyi kapatmak istemedikleri için büyük boya çevirip fiyatını artırmaya karar verirler. Ancak makinelerinin kapasitesi onları yavaşlatır. Sonunda vazgeçip depodaki kağıtları iade ederler. Çalışanlara beş günün ödemesini yaparlar. Eşlerinden aldıkları paraların bir kısmını da iade ederler. Bir daha da gazete çıkarmaya yeltenmezler.

Bir Mektup

İkinci Dünya Savaşı yıllarında *Akbaba*'da Alman uçaklarının Moskova'yı bombaladığı bir karikatür yayımlanınca Matbuat Umum Müdürlüğü bir mektupla devlet politikasına aykırı bir karikatür yayımladıkları için gazeteyi kapatmakla tehdit eder. Mektupla beraber *Akbaba*'nın o sayısından kesilmiş bir Aspirin reklamı da gönderilmiştir. Mesaj açıktır; Alman firması Bayer'den aldığı reklam sayesinde o karikatürü yapabiliyorsun. Yusuf Ziya buna çok öfkelenir zira o reklamı İstanbul'daki bir reklam firması tüm gazetelere vermiştir. O reklamdaki eline kalan da sadece dokuz liradır. Mektubu geri gönderir.

Ankara'da

1945'in sonlarına doğru bir akşam evdeki telefonu çalar. Arayan cumhurbaşkanının yaveridir ve onu yemeğe davet etmektedir. Ankara'ya vardığında onu parti genel sekreter yardımcısı olan Nafi Atuf Kansu karşılar. Onu Ankara Palas adlı otele götürürken yolda İsmet İnönü'nün onu çok sevdiğini ama üzgün olduğunu söyleyerek onu üzecek bir şey söylememesini rica eder.

Ertesi gün Başbakan Şükrü Saraçoğlu ile öğle yemeği yer. Yemekten sonra başbakanın evinde kahve içerken o da Yusuf Ziya'ya İsmet İnönü'nün onu çok sevdiğini ama üzgün olduğunu söyler ve onu üzecek hiçbir şey söylememesini özellikle tembihler. Yusuf Ziya ilk direktifin partiye bu direktifin de devlete ait olduğunu düşünür.

Akşam kaldığı otele Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel gelir. İsmet İnönü Yusuf Ziya'nın onunla baş başa kalmaktan sıkılabileceğini düşünerek davet etmiştir onu. Köşke beraber giderler. Onları cumhurbaşkanlığı kâtabi olan Kemal Gedeleş karşılar. Birkaç adım yürüdüktan sonra Yusuf Ziya'nın koluna girip cumhurbaşkanını üzecek bir şey söylememesini rica eder. Yusuf Ziya İsmet İnönü'ye hoşuna gitmeyecek herhangi bir şey söylemenin mümkün olmadığını böylece idrak eder.

Gece iki buçuğa kadar birlikte oturup rakı içerler. Yusuf Ziya onun gerçekten de üzgün olduğunu anlar. Basından çokça şikayet eder. Ancak Yusuf Ziya'nın kavgacılığını, mizahını över. Bu akşamdan sonra 1946'da İsmet İnönü'nün isteğiyle adaylar listesine girer ve Ordu milletvekili seçilir.

Ancak Ankara görev yaparken yazarlık kimliği yavaş yavaş unutulmaya başlar. Buna engel olmak için *Ulus* gazetesinde yayımlanmak üzere imzasız fıkralar kaleme alır. Bir gün İsmet İnönü bu fıkraları kimin yazdığını öğrenince daha fazla yazmasını ister. Ancak bundan sonra *Ulus* imzasız fıkra kabul etmez.

Ülke

İstanbul'dan döndüğü bir hafta sonu Cumhuriyet Halk Partisi'nin çok partili hayata adapte olmak için hazırlıklara başladığını bildiren bir mektup alır. Demokratik hayatta propaganda için kurulan komisyon toplantısına davetlidir. Toplantıda Genel Sekreter Nafi Atuf Kansu'nun başkanlığında Falih Rıfki, Nihat Erim, Tahsin Banguoğlu, Refik Ahmet Sevensil, Kemal Turan ve kendisi vardır. Yusuf Ziya yapılacaklar araştırılmadan önce kendilerinin neler yaptıklarını sorar. Nafi Atuf *Ulus* gazetesine ek olarak köylü halk için *Karagöz* gazetesini Sivas'ta da *Ülke* adlı ulusal bir gazete çıkardıklarını söyler. Bunun üzerine Yusuf Ziya Sivas'ta Sivas, Konya'da Konya gazetesi çıkarılabileceğini, *Ülke* için ayrılan dört yüz bin liradan kalan paranın acilen kurtarılmasını savunur. Toplantıda *Ülke*'yi kapatma kararı alınır. Yusuf Ziya bir hafta sonra komisyondaki yerine Fuat Bayramoğlu'nun alındığını öğrenir. İsmet İnönü *Ülke* için söylediklerine çok kızmıştır. Öyle kızmıştır ki tam dört yıl boyunca, 1950 seçimlerine kadar ona selam bile vermez.

Memleket

Basında hemen herkes Cumhuriyet Halk Partisi'ni taşlamaya başlamıştır ancak onu savunacak pek kimse yoktur. Recep Peker Yusuf Ziya'ya bir parti gazetesi kurmak istediklerini, Antalya Milletvekili Kemal Turan'ın İstanbul'a gittiğini, Vali Lütfi Kırdar ve parti il idare kurulu üyesi Ahmet Kara ile birlikte Tan Matbaasının sahibi Halil Lütfi Dördüncü'yle görüşeceğini haber verir. Fakat anlaşma sağlanamaz. Bu sefer görüşmek için Yusuf Ziya gönderilir. Yusuf Ziya İstanbul'a gelince önce telefonla İstanbul Valisi Lütfi Kırdar'dan randevu almak için *Akbaba*'ya uğrar. Odasında pişman hâlde bir koltuğa gömülmüş onu bekleyen Halil Lütfi Dördüncü'yü bulur. Hem Lütfi Kırdar'la hem de parti il idare kurulundan Ahmet Kara ile görüşür ve üçünün oluşturduğu teklifi Halil Lütfi Dördüncü'ye sunar. Bir saat anlaşma imzalanır.

Yusuf Ziya Ankara'ya döndükten sonra parti gazetesiyle ilgili bir davet veya haber bekler ama hiç ses çıkmaz. Sonunda adının *Memleket* olacağını ve Reşat Nuri Güntekin ile Feridun Osman Menteşeoğlu tarafından çıkarılacağını öğrenir. Reşat Nuri Güntekin sevilen bir romancı olduğu için neden bir parti gazetesi idare etmek istediğini anlayamaz. Feridun Osman ise yıllarca *Cumhuriyet*'te çalışmış küskün bir yazı işleri müdürüdür. Küskündür çünkü *Cumhuriyet*'in sahibi Yunus Nadi'ye kızan İsmet İnönü onun emrinde çalışan Feridun Osman'ı milletvekili yapıp ödünü alır sonraki seçimde de liste dışı bırakır. Feridun Osman da bu süreçte alkolik olur. *Memleket* bu iki kişinin elinden çıkar ve batır.

Halil Lütfi Dördüncü'yle

Yusuf Ziya, Halil Lütfi Dördüncü'yle sözleşme imzaladıktan sonra onunla beraber Sirkeci'ye doğru yürürken Halil Lütfi Dördüncü tam Konya Lezzet Lokantasının önünde durur ve son derece tatlı bir ses tonuyla Yusuf Ziya'dan kendisine bir öğle yemeği ısmarlamasını ister. Yemekte çeşit çeşit ne bulduysa yer.

Dolmabahçe Sarayı'nda verilen bir baloda akşam 10'dan sonra büfe açılınca davetliler yemeklere hücum eder. Yusuf Ziya birbiriyle itişen bu kalabalığa karışmak istemediği için geride durur. Az sonra Halil Lütfi Dördüncü ellerinde dolu iki tabakla yanına gelir ve ziyafet borcunu ödediğini söyler.

Bir gün Yusuf Ziya'nın *Akbaba*'daki odasına çıkagelir ve Dolmabahçe Sarayı'ndaki ziyafetin yeterli olmadığını farkında olduğunu söyleyerek onu yemeğe götürür. Gittikleri lokantada birer porsiyon ciğer, bir ekmeğe, yumurtalı piyaz, birer kâse de aşure yerler. Yüz kırk beş kuruş hesap gelince Yusuf Ziya'dan yetmiş iki buçuk kuruş ister ve ona yetmiş iki buçuk kuruşa çeşit çeşit yemek yiyerek karın doyurmayı öğrettiğini söyler.

Geride Dönme Kararı

1950 seçimleri yaklaşırken İsmet İnönü Yusuf Ziya'yı parti teşkilatına verilecek çaya davet ettirir. Orada yeni seçimlerde yine Ordu'dan aday olmasını istediğini bildirir. Ordu'ya lise yaptırılmasını sağladığı için Ordulular onu sevmiştir. Ancak seçimden bozgunla çıkılır. Meclisteki Halk Partili azınlık kendini köşeye sıkışmış hisseder. Yusuf Ziya gittikçe hararetlenen politikadan soğur ve *Ulus* gazetesi için bir yazı kaleme alır ama yazı on gün sonra anca yayımlanır. Dayanamayıp İsmet İnönü'ye bir mektup yazarak kendisini neden milletvekili seçtiğini hatırlatır; yazılarını sevdiği için. İnönü mektubuna cevap vermez ama karşılaştıklarında yanağını okşayarak hatırlarını sorar. Sonraki gün *Ulus* gazetesi ondan her hafta bir yazı istediğini bildiren bir mektup gönderir. Fakat Yusuf Ziya geri dönmeye çoktan karar vermiştir.

Göç ve Üç Katlı Ev

Geride döndüğünde elinde bastırmak istediği iki kitabı vardır; *Göç ve Üç Katlı Ev*. Tanıdığı kitapçılardan birine gider. Kitapçıların hepsinde öyle bir kırgınlık ve endişe vardır ki eserini satmak isteyen yazar onları incitmemek için hakkını aramaya çekinir. Ancak Yusuf Ziya bu hâli iyi bildiği için kitapçıyla açıkça konuşur. Kitapçı iki kitabına iki yüz lira teklif eder. Üstelik tüm haklarını devretmesi şartıyla. Yusuf Ziya öfkelenerek orayı terk eder. Başka bir kitapçıya gider. Burası da iki yüz lira teklif eder ancak ilk baskısı için. Bu sefer kitaplarını satıp dışarı çıkar. Camekânın ardındaki kitapları seyrederek. Hepsini bir öğle yemeği fiyatına satılmış yılların emeğidir. Yaptığı alışverişten pişman olup geri döner ve kitaplarını satmaktan vazgeçtiğini söyleyerek geri alır. Bu iki kitabı daha sonra kendisi bastırıp on bin liradan fazla kazanç sağlar.

Akbaba

Akbaba'yı yeniden çıkarmak için Cemal Erksan'ın Şaka Matbaası ile anlaşır. Karikatürleri *Cumhuriyet*'in karikatüristi Ali Ulvi çizecektir. Nehar Tüblek, Altan Erbulak, Şadi Dinççağ ve Oğuz Aral'dan oluşan kadroyla *Akbaba* yeniden çıkmaya başlar.

Ramiz Gökçe

Çizerler genellikle birbirine benzer şekilde çizim yapar, o yüzden kadın hep aynı kadın erkek hep aynı erkek gibidir. Karikatürist Cemal Nadir böyle biri değildir. Orada burada gördüğü kişileri çizmek için cebinde daima bir defter taşır. Ramiz de ona benzer. Her karikatürünü çerçeveletip asacak kadar özenle çizer. Çocukluğu yoksulluk içinde geçmiştir. Çocukken deri veremi geçirdiği için sol yanağındaki izi kapatmak için yüzünü daima bir tülbentle sarar. Profesör Hulusi Behçet onu böyle görünce iyileştirmeye karar verir ve tedaviye başlar. Yıllarca süren tedavinin ardından Ramiz'in yüzü tamamen iyileşir. Ancak tülbente alıştığı için yüzünü kapatmaktan vazgeçemez ta ki aşık olana dek. Yusuf Ziya Ankara'dayken *Mizah* dergisini kurar ve kaba bir sokak muhalefeti yürütür. Bir gün Yusuf Ziya'yla lokantada karşılaşırlar. Ramiz hastadır. Dört gün sonra da ölüm haberi gelir.

Cemal Nadir

Cemal Nadir gösterişsiz bir adamdır. İlk eşi onu terk eder. İkinci eşi de Vâlâ Nurettin için bırakır. Üçüncüsü üniversiteli bir genç kızdır. Onunla mutluluğu bulur. Ancak *Amcabey* adlı bir mizah dergisi çıkarır ve başarılı olamaz. Sonra da yazdığı tiyatro oyunu ilk sahnelemeden sonra kaldırılır. Karikatür onun için sadece bir çizgi işi değil bir felsefedir. CHP 1946 seçimleri için ondan propaganda afişi isteyince beş resim yapar. Parti ona iki yüz elli lira yollayınca öfkeyle reddeder. Bursa'dan aday göstermek isterler yine reddeder. Gururu yaralanmıştır. Bir antibiyotikle kolayca yenebileceği bir hastalık yüzünden ölüverir.

Münif Fehim ve Babası

Münif Fehim komedyen olan Fehim Efendi'nin oğludur. Fehim Efendi bir Ramazan ayında Şehzadebaşı'ndaki Ferah Tiyatrosunda Molier'in *Zor Nikâh*'inde oynayacaktır. Ancak perde bir türlü açılmaz çünkü sekiz on seyirci vardır. Namazdan çıkıp gelenler olacağı düşünülerek beklenir. Seyirciler ısıklık çalarak durumu protesto etmeye başlayınca Fehim Efendi perdeyi aralayıp seyirciye gürültü etmemeleri gerektiğini zira içeride onlardan daha kalabalık olduklarını söyler. Herkes kahkahaya boğulur. Münif böyle bir adamın oğludur. Ressam ve karikatüristtir. Gördüğü her şeyi çok iyi resmeder. *Akbaba* için birçok Divan edebiyatından seçilen mısrayı çizgileriyle dile getirir.

Necmi Rıza

Necmi Rıza kadın bacaklarını en güzel çizen kişilerden biridir ancak erkekleri katı bir şekilde çizer. Çeneleri, elleri, parmakları, bacakları ve ayakları hep katıdır. Yusuf Ziya'nın anılarını yazdığı sırada dört beş sayılı karikatür bırakıp Avrupa seyahatine çıkar. Haftalar sonra anca parası tükendiğinde kendisinden bir haber gelir.

Turhan Selçuk

Yusuf Ziya, Turhan Selçuk'u o henüz bir lise öğrencisiyken tanır. Liseyi bitirir ama hâlâ solgun yüzlü bir çocuktur. Yusuf Ziya ona neyi olduğunu sorar, Turhan Selçuk tipinin böyle olduğunu söyler. Fakat kısa bir süre sonra hasta olduğu ortaya çıkar. Sanatoryumda tedavi görmesi gerekir. Muş jandarma kumandanı olan babası uzakta olduğu için bütün sorumluluğunu Yusuf Ziya üstlenir. CHP aracılığıyla onu Erenköy Sanatoryumuna yatırır. Dokuz ay sonra Turhan Selçuk sanatoryumdan yirmi beş kilo almış şekilde çıkar. Girdiği uluslararası yarışmalarda Türkiye'ye ödüller getirir. Ancak Yusuf Ziya onun bir dönem yeteneğini siyasi parti övücülüğüyle heba ettiğini düşünür.

Orhan Ural

Ramiz Gökçe ile Cemal Nadir'in ustalığını ve marifetini ortada kaldırıncaya geriye Orhan Ural kalır. Çizdiği parmaklar bazen dört bazen de altı tanedir. İğrenç çizimlerin mizahi olduğunu düşünür. Bir ara *Karağöz'e* benzer haftalık bir dergi çıkarır ama sonra ortadan kaybolur.

Semih Balcioğlu

Semih sanat dünyasına Cemal Nadir'in manevi oğlu olarak gelir. Terbiyeli kişiliğiyle tanınır. Hiçbir zaman ne özel ne de iş yaşamında şımarık bir tavır takınır. *Akbaba*'ya ne zaman gelse asla izin istemeden sonraki sayının baskısına bakmaz. Diğer meslektaşlarının aksine sanatçılığını giyim kuşamıyla değil fırçasıyla göstermek ister. O nedenle daima tıraşlı ve kravatlı gezer. Seramikle karikatür yaparak kendi alanında çığır açar. Çizdiği her şeye yandan, önden, yukarıdan ve aşağıdan bakmasını bilir.

Nehar Tüblek

Yusuf Ziya Nehar Tüblek'i henüz Kabataş Lisesinde öğrenciyken tanır. Liseyi bitirince hukuk fakültesine girer ancak dördüncü sınıfta bırakır. Köklü bir ailenin çocuğudur. Hayatını annesi ve kız kardeşine adamıştır. Sadece karikatürist değil aynı zamanda yazardır da.

Bülent Şeren

Yusuf Ziya *Akbaba*'nın çizerlerinden Bülent Şeren'i bir hafta sakallı, bir hafta bıyıklı, bir hafta tıraşlı görür. Bülent Şeren aynada devamlı aynı yüzü görmekten bıktığını söyleyerek sürekli surat değiştirir. Yağlıboya tablolar yapan bir ressamdır. Dünya eserlerinin kopyalarını ayırt edilemeyecek kadar iyi yapar. Portrede de gayet başarılıdır. Opera da söyler. Ancak Yusuf Ziya onun karikatürde kendini bulamadığını düşünür. Ya çok iyi ya çok kötü çizer. Çokça akşamdan kalma olduğu için Yusuf Ziya hayatını böyle yaşamaya devam ederse başına gelecekleri anlatır, ellerinin nasıl titreyeceğini ve artık çizemeyeceğini söyler. Kimi zaman sinirlenip onu azarlar ama Bülent Şeren asla karşılık vermez.

Caf Veya Cafer Zorlu

Cafer Zorlu'nun Mahmutpaşa'da bir dükkânı vardır ancak iflas eder. Bir dükkânda tezgâhtarlık yapmaya başlar. Yusuf Ziya onunla tezgâhtarlık yaptığı sırada tanışır. Karikatür çizdiğini öğrenince iş

teklif eder. Böylece birlikte çalışmaya başlarlar. Yusuf Ziya karikatüristlerin çalıştığı odaya her girdiğinde gençler kendini toparlar. Cafer genellikle sandalyeleri birbirine yaklaştırıp ayaklarını uzatır. Yusuf Ziya odasına kapanıp çalıştığında ya da akşam eve gitmeye hazırlandığında önüne atlayıp karikatürlerini gösterir. Asorti Ali diye bir karakter yaratır. Ancak çizmez. Zira konuları hayalindeki gibi işleyemediğini görünce yaptığından memnun kalmaz.

Zeki Beyner

Karikatürlerinde hep yalnız bir adam bulunur. Zira kendi ailesi yoktur. Genellikle güldüğü pek görülmez. Görüldüğünde de mutlaka sarhoştur. Çizdiği kadınlar hep güzel ve incedir. Toplumsal konulara kalbiyle bakar ve Yusuf Zeki'nin dediğini gibi kalp de soldadır.

Muzaffer İzgü

Yusuf Ziya gelen mektupların zarflarına bakarak sevgi mektubu olup olmadığını anlar. Eğer isminin başında "sayın" yazıyorsa ve gönderenin adresi varsa bu bir sevgi mektubudur. İsminden önce "bay" yazıyorsa ve gönderenin adresi yoksa bu bir küfür mektubudur.

Bir gün, kalınca bir zarf gelir. İçinden bir hikâye ile mektup çıkar. Hikâyeyi okur ama *Akbaba*'ya uygun bulmaz. Aynı kişi bir hafta sonra bir hikâye daha gönderir. Onu da uygun bulmaz. Böylece her hafta aynı kişiden bir hikâye gelir. Bir mektuba hikâyelerini ona beğendirene kadar göndermeye devam edeceğini yazmıştır. Sonunda bir hikâyesini beğenir ve yayımlar. Bundan sonra hikâyenin sahibi Muzaffer İzgü *Akbaba*'nın yazarları arasına gider.

Muzaffer İzgü Adana'da bir gecekonduda beş çocuktan biri olarak dünyaya gelir. Küçük bir tahsildarın oğlu olduğu için gündüz okula gidip akşamları terzide, marangozda, elektrikçide çalışır. Diyarbakır Öğretmen Okulunda okuyup öğretmen olur. Okulda tanıştığı Günsel ile evlenir ve üç çocukları dünyaya gelir. Motosikletiyle şehir şehir dolaşır hikâye toplar.

Adnan Veli

Babası müzisyen, abisi Orhan Veli şairdir. Beykoz'da büyümüş bir İstanbulludur. En sevdiği şeylerden biri balık tutmaktır. Basına hayatına *Vatan* gazetesinde çalışarak başlar sonra da *Akbaba*'nın yazarları arasına katılır.

Nimet Arzık

Yusuf Ziya gazeteye Ankara'dan haber getirecek bir muhabir ararken *Renk* adlı bir dergide okuduğu yazılardan etkilenip yazıları kaleme alan Nimet Arzık'ı bu görev için işe alır. Nimet Arzık çok iyi Fransızca bilir. Yusuf Ziya'nın eski dostu Halit Carım'ın kızıdır. Eşini bir uçak kazasında kaybettiği için iki çocuğunun hem annesi hem de babasıdır. Ancak *Akbaba*'nın hiçbir yazarı onun kadar öfkeli mektup toplamaz. Yazarken birçok yazım yanlışı yapar. Mesela "çünkü" yerine "çünküm," "mefhum" yerine "mevhum" der. Cümle içinde parantez açıp araya başka cümleler sıkıştırmayı çok sever. Çokça da ünlem işareti kullanır. Bir yazıyı onun yazdığını ayırt etmek bu yüzden çok kolaydır.

Necdet Rüştü Efe

Gazeteci Sermet Muhtar eşiyile ayrı evde yaşamak için aile evinden ayrılır. Bu yeni evdeki toplantılarda yeni bir yüz belirir; Necdet Rüştü Efe. Babası hekim, dedesi de şiir kitabı olan bir mareşaldir. Henüz tıp fakültesi öğrencisidir ama şiire de meraklıdır. Fakülteyi dördüncü sınıfta bırakır. Celal Sahir şairler için bir şirket kurar. Her ayın birinde bir kitap çıkarırlar; birinci kitap, ikinci kitap, üçüncü kitap... Necdet Rüştü Efe yedinci kitapta yer alan "Kapında" adlı şiiriyle edebiyat dünyasına adım atar. Bir süre sonra alkolizm batağına saplanır. O ara askere çağırıldığı için aranmaya başlar.

Yusuf Ziya bir akşam onu alıp Kumandan Şükrü Naili Paşa'nın evine götürür. Necdet Rüştü Efe'yi girişteki nöbetçilerle bırakıp Şükrü Naili Paşa'ya onun bir şiirini okur sonra da başına gelenleri anlatır. Paşa onu yanına yazıcı almayı teklif eder. Necdet Rüştü Efe'yi içeri çağırıp müjdeyi verirler. Necdet Rüştü Efe o kadar sevinir ki bu haberi daha sonra meyhanede içerek kutlar. Sarhoş olup kendini denize atar.

Şemsettin Kutlu

Yusuf Ziya *Akbaba*'daki odasında otururken içeri genç bir erkek girer. Yazılarını getirmiştir. Yusuf Ziya bu yazıları okur ancak beğenmez. Aradan dört yıl geçtikten sonra Orhan Seyfi Orhon'la *Çınaraltı* dergisini çıkarırken Şemsettin Kutlu bir hikâyesini daha getirir. Hikâyeyi çok beğenirler ve yayımlamak için ona üç lira verirler. Şemsettin Kutlu daha sonra askere gider ve basın dünyasından uzaklaşır. Öğretmenlik yapmaya başlar.

Selâhattin Kutlu

Şemsettin Kutlu'nun abisi İskenderun'da yaşar. Antakya doğumludur. Orada Fransız işgaline karşı kalemiyle savaşmıştır. Öğretmenlik yapar ama yırtıcı kalemi yüzünden başı daima belaya girer.

Ahmet Koçer

Akbaba'nın idare müdürü Ahmet Koçer için herkes "para babamız" der. Yusuf Ziya onu Ramiz Gökçe'nin *Mizah* dergisinin idare müdürlüğünü yaparken tanır. *Mizah* kapanınca ona iş teklif eder. Gazetede herkese ismiyle seslenmesine rağmen ona yıllar sonra bile Ahmet Bey diye hitap eder. Zira Ahmet Koçer ciddiyetini hiçbir zaman bozmayan bir adamdır. Kalemlere olan merakı yüzünden masasında her renkten kalem bulunur. Ayrıca resim çizmeyi de pek sever.

Ergin Ortaç

Yusuf Ziya'nın oğlu Ergin Ortaç ergen bir oğlanken ailesinin sözünü dinlemeyen asi bir çocuktur. İyi tenis oynadığı için odası madalyalarla doludur. Dış hekimi olmak için Almanya'ya gider. Düsseldorf'ta bir ailenin yanında kalırken Almanca öğrenir ancak dış hekimi olmaktan vazgeçer. Türkiye'ye döndüğünde *Akbaba*'nın başına geçer.

Aziz Nesin

Bir gün yazı işleri müdürü Selâmi, Yusuf Ziya'ya bir hikâye getirip okumasını ister. Yusuf Ziya hikâyeyi çok beğenir ve hemen yayımlatır. Sonra aynı kişiden iki hikâye daha gelince Selâmi'ye bunları kimin yazdığını sorar. Selâmi edebiyat heveslisi bir gencin yazdığını söyleyince inanmaz. Üsteleyince Aziz Nesin'in yazdığını öğrenir. Aziz Nesin başının hükümetle belaya girmesini istemediği için hikâyelere adını koymak istememektedir. Yusuf Ziya onu gazeteye davet edip iş teklif eder. Aziz Nesin fişlenmiş biri olduğu için gazeteye zarar vermektan çekindiğini söyler. Yusuf Ziya önce İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay'ı sonra da Başbakan Adnan Menderes'i arayıp Aziz Nesin'i *Akbaba*'nın kadrosuna dahil ettiğini haber verir. İki isim de bundan memnuniyet duyduklarını bildirir.

Meral Nesin

Yusuf Ziya İtalya'ya yaptığı bir seyahat sırasında orada yönetmenlik yapan Münir Hayri Egeli ile film çekimlerinin yapıldığı yerlerde gezer ve gördüklerini gazeteye yazar. Bir gün Çorum'dan Meral adlı bir kızdan bir mektup gelir. Liseyi yeni bitirecek olan Meral, Münir Hayri Egeli'nin adresini istemektedir. Niyeti İtalya'ya gidip ünlü bir oyuncu olmaktır. Yusuf Ziya ona bir iyilik ederek böyle bir şey yapmayacağını belirten bir cevap yazar. Meral bu sefer teşekkür ederek İstanbul'a gelmek istediğini, daktilo ve tashih bildiğini, daha önce vilayet gazetesine yazdığını yazar. Yusuf Ziya olumlu yaklaşınca bavuluyla çıkagelir. Yusuf Ziya güvendiği Ahmet Koçer'in odasına bir masa daha koydurtur ve Meral orada çalışmaya başlar. Ancak birkaç ay sonra Aziz Nesin'le evlenme kararı aldıklarını öğrenir.

Evlilik

Yusuf Ziya yazılarını Büyükkada'da Anadolu Kulübü'nde geçirir. Ancak işler uzadığında şehirde kalır. Yine böyle şehirde kaldığı bir akşam dışarı çıktığında öfkeli bir kalabalık yanından geçip Taksim'e doğru yürüyüp gider. Abdullah Efendi adlı restoranda yemek yedikten sonra sokağa çıkınca vitrinlerin öfkeli bir kalabalık tarafından taşlandığını görür. Zar zor yürüyerek Harbiye'ye vardığında asker daha ileri gitmenin yasak olduğunu bildirir. Evinin orada olduğunu açıklayıp kendini eve atar.

Sabah olduğunda sokakları yağma edilmiş eşyalarla dolu bulur. Gazeteye gider ama Aziz Nesin yoktur. Akşam gazeteden çıkıp Büyükkada'ya gider. İki gün sonra 6-7 Eylül'de olanlardan dolayı tutuklandığını öğrenir. Aylar sonra ondan bir mektup alır. Aziz Nesin, Meral'le nişanlanmak için ondan iki yüzük istemektedir.

Yusuf Ziya, Namık Argüç Paşa'yı arar ve durumu anlatır. Paşa, Aziz Nesin'in dosyasını inceler ve Yusuf Ziya'nın şahitliğiyle Aziz Nesin salıverilir. Çıkar çıkmaz hemen evlenir. Daha sonra kendi yayınevini kurar.

Seyahatler

Aziz Nesin 1965'te Berlin'deki Uluslararası Yazarlar Kongresine katılır. Türkiye'den katılan tek yazar odur. Kongrenin ardından yaklaşık 5-6 ay süren seyahatinde Yusuf Ziya'ya mektuplar gönderir. Her mektubunda kaldığı güzel yerlerin tadını çıkaramadığından zira çalışmak zorunda olduğundan şikayet eder. Nitekim, Berlin'e gideceğini öğrendiği günün gecesinde bile gazetede çıkan romanını tamamlamak için sabaha kadar çalışmıştır.

Yaşar Tonguç

Reklamcı olan Yaşar Tonguç amatör bir karikatüristtir. Ne çizerse çizsin onun çizdiği hemen anlaşılır. Fırsat buldukça gazeteye karikatür gönderir.

Yalçın Çetin

Yusuf Ziya onu daha küçük bir öğrenciyken tanır. Yalçın Çetin Almanya'ya gider, orada çalışıp birikim yapar ve Türkiye'ye öyle döner. *Akbaba* için "Nazik Sülüman" adlı bir çizgi dizi yapar.

Şadi Dinççağ

Aslında mühendis ve müteahhit olan Şadi Dinççağ İstanbul Lisesinde öğrenciyken karikatür çizmeye başlar. Çalıştığı şantiyelerde bunaldıkça karikatür çizip Yusuf Ziya'ya gönderir.

Mehmet Polat

Bir astsubay olan Mehmet Polat arada sırada *Akbaba*'ya karikatür gönderir.

Burhan Solukçu

Kömür ocağında elektrikçilik yapan Burhan Solukçu *Akbaba* için "Kalender Niyazi" adlı bir seri hazırlar. Çizimlerinde hiçbir yazı yer almaz, anlatmak istediğini sadece çizgiler anlatır.

Suat Yalaz

Yusuf Ziya, Suat Yalaz'ı o henüz öğrenciyken tanır. Daha sonra Suat Yalaz *Akşam* gazetesinde çalışmaya başlar ve Karaoğlan adlı bir kahraman yaratır. Karaoğlan daha sonra hem çizgi romana hem de filme dönüşür.

İhap Hulusi

İhap Hulusi'nin ilk karikatürü 1923 yılında, eski harflerle *Akbaba*'da basılır. İhap Hulusi Almanya'da resim öğrenimi görmüş bir çizerdir. 1925 yılında İzmir'de İnci adlı diş macunu markasından aldığı iş teklifinden sonra İş Bankası, Emlak Bankası, Ziraat Bankası, Tekel, Bayer gibi firmalar için logo tasarlar. Şık giyinmeyi çok seven bir adamdır. Saatini daima gömlek kolu üstüne takar. En soğuk havalarda bile mont giymez. Trenkot giyer. Ancak firmalar zamanla dünya sanatçılarının eserlerini kullanmaya başlayınca kendisi de iş yapamaz hâle gelir. Yusuf Ziya onun için kendi ölümünü sağlığında görmüş bir adamdır der.

Naci Sadullah

Varlıklı bir ailenin oğlu olan Naci Sadullah makale, hikâye, röportaj, fıkra yazar. Fakat zorluğa gelemmez. Yazdıklarını bir daha kontrol etmeden dizgiye gönderir. İçki içmeyi pek sever ama kibarlığından hiçbir zaman vazgeçmez.

Rıfat Ilgaz

Hastalanmaktan korktuğu için masasının başında hep palto ve atkıyla oturan Rıfat Ilgaz pehlivan gibi yapılı bir adamdır. Sınıf adlı kitabı yüzünden başı hükümetle belaya girer ve komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle cezaya mahkûm edilir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinden men edilir. Yusuf

Ziya onun bir mizah dergisinde çıkan *Hababam Sınıfı* adlı romanının tiyatroya uyarlandığını görür ve çok beğenir. Zira anlatılan herkesin okul hikâyeleridir.

Kenan Akıncı

Bir gün gazeteye yeni harflerle yazılmış bir hikâye gelir. Yusuf Ziya el yazısıyla yazılmış bu hikâyeyi arkadaşlarına okutur. Onlar beğendiklerini söyleyince daktilo ettirir. Kendisi de okuyup beğendikten sonra yayımlar. Böylece bir öğretmen olan Kenan Akıncı'dan hikâyeler gelmeye başlar. Hikâyeleri hep İstanbul sınırları içinde geçer ve Rumelili ağızyla yazılır. Yusuf Ziya Kenan Akıncı'yla birkaç sene sonra yüz yüze tanışma fırsatı bulur.

Şemsi Belli

İlk hikâyeleri *Akbaba* ve *Çınaraltı*'da çıkan Şemsi Belli hemen hemen tüm dergilere hikâye, roman ve röportaj yazar.

Burhan Esen

Henüz on dört yaşındayken *Akbaba*'ya bir şiirini gönderir ancak yayımlanmaz. Daha sonra *Yeniadam*'a gönderdiği yazıyla basın dünyasına adım atar. Ancak en değer verdiği yazıların *Akbaba*'da çıktığını söyler.

Faruk Nafiz Çamlıbel

Yusuf Ziya onu liseden tanır. Ancak arkadaşlıkları lisenin dışında başlar. Yusuf Ziya yaz akşamları onun evine misafir olur. Beraber Moda sokaklarında gezerler. CHP ondan dört oyun isteyince Faruk Nafiz kendini yaz mevsiminde bir otel odasına kapatıp üç oyun yazar ama stresten yirmi beş kilo kaybedip hastalanır. Parti ona dört oyun için sadece beş yüz lira verir. Yusuf Ziya, bunun en kötü yayınevinin bile vermeyeceği kadar düşük bir miktar olduğunu söyler. Üstelik milletvekili olan Salih Cimcoz dördüncü oyunu yetiştiremediği için her fırsatta Faruk Nafiz'in partiyi dolandırdığını söylemeye başlar. Faruk Nafiz iyileştikten sonra dördüncü oyunu da yazar.

Sermet Muhtar

Yusuf Ziya'nın yirmi yaşındayken kaleme aldığı *Binnaz* adlı oyunu Şehir Tiyatroları tarafından sergilenir. Bundan sonra adına bir davet verilir. Davet Göztepe'de, Askeri Müze Müdür Muhtar Paşa'nın köşkündedir. Koca salonda bir avuç insan toplanır. Kandiller yakılır. Herkese akşam yemeği için birer yumurta ikram edilir. Aşçının hastalandığı hizmetçinin de izinli olduğu söylense de tefecilere verilmek üzere olan köşk çöken imparatorluğun küçük temsilidir. Muhtar Paşa Mustafa Kemal Atatürk ile İsmet İnönü'nün balistik hocasıdır. Eşi Kevser Hanım da Abidin Paşa'nın kızıdır. Ancak köşkte yaldızlı bir yoksulluk içinde yaşarlar. Bunun tek varisi de Sermet Muhtar'dır. Sermet Galatasaray Lisesinden mezundur. Çok iyi Fransızca ve Almanca biraz da İngilizce ve İtalyanca bilir. Piyano çalmayı sever. Ancak işsizdir. Sonunda bir gün *Akşam* gazetesinde yazmaya başlar. "Kof Ramiz" adlı komedi oyunu Şehir Tiyatroları tarafından sergilenir. Fakat Sermet'in garip bazı huyları vardır. Yolda yürürken düşüp bayılacağından korktuğu için sokağa asla yalnız çıkmaz ve cebinde hep su taşır. Onu yalnız bırakmamak için peşinde dolaşan Arap Hâdi özel kölesidir. Emrinde çalışan Boşnak kıza aşık olunca ikisini evlendirir. Ancak Boşnak kız Arap Hâdi'yle sevişmek istemeyince her gece köşkte olay çıkar. Sonunda Boşnak kız köşkten kaçarak kendini kurtarır. Hâdi de kendini içkiye vurur.

Selâmi İzzet Sedes

Yusuf Ziya'nın *Servet-i Fünun*'u çıkardığı günlerde postayla bir şiir gelir. Ertesi hafta yayımlar. Yayımladığı gün şiirin yazarı onu ziyarete gelir. Gelen Selâmi İzzet'tir. Daha sonra Fağfur adlı bir dergi çıkarır ama şiire veda edip hikâyeye ve romana yönelir. *Akşam*'da yazmaya başlar. Çoğunlukla Fransız hikâyeler ve romanlarını Türk okuyucuya aktarır. Aynı zamanda Galatasaray'ın eski oyuncularından olan Selâmi İzzet sağlığını erken yaşta kaybeder ve vefat eder. Eşi, ünlü romancı Mehmet Rauf'un kızı Nihal de onun ardından hayatını kaybeder.

Aka Gündüz

Yusuf Ziya onu Balkan Savaşları sırasında Fatih Sultan Mehmet'in türbesi önünde yaptığı ateşli konuşmayla tanır. Sonra Türk Yurdu Kitabevi'nde tanışırlar. Aka Gündüz *Alay* adlı bir mizah dergisi

çıkartır. Sadrazam Sait Paşa ile açıktan açığa atışmaktan korkmaz. *Akbaba* çıkmaya başlayınca oraya yazmaya başlar. Gençliğinde zabıt olmak ister, Kuleli Askeri Lisesine girer ama hastalanınca ayrılır. Paris'te Güzel Sanatlar okur. Geri dönünce İttihat ve Terakki'ye katılır. 31 Mart'ta gerçekleşen ayaklanmayı bastıran Hareket Ordusu içinde yer alır. Dünya Savaşı başlayınca İttihatçılarla çatışır. Sonrasında hırsızlık yaptığı iftirasına uğrayarak cezaevine gönderilir.

Şehabettin Süleyman ve Nurettin Artam

Yusuf Ziya, Şehabettin Süleyman'ı Türk Ocağı toplantılarında tanır. Yıkılmayı sevmeyen bir adamdır. Şair İhsan Raif Hanım'la evlenince Raif Hanım onu her gün yıkamaya başlar. Yusuf Ziya Şahabettin Süleyman'ın her gün yıkamaktan ötürü zatürre olup öldüğünü söyler.

Nurettin Artam'ı ise yıllarca vapurlarda görür. Nurettin, Çengelköy'deki Kadirî dergâhı şeyhinin oğludur. Şeyh Afganistanlıdır. Annesi ise İstanbulludur. Babası ölünce tekkenin postuna o oturur. *Vakit* gazetesine her gün bir fıkra yazar. Yusuf Ziya'ya iki kere küser.

Yusuf Ziya onun hakkında yazdığı bir yazıda *Vakit* gazetesinin gösterişli girişine hayali iki genç kız yerleştirip onun hakkında ileri geri konuşur. Nurettin Artam buna alınır. Nurettin Artam'ın gazetede köşesinin başlığı "Gelişigüzel"dir. Onu bırakıp Ankara'ya taşınır ve *Ulus*'ta yazmaya başlar. Yusuf Ziya onun "Gelişigüzel" in gidişinin iyi olduğunu yazınca buna da alınır. Ancak her iki seferde de küslükleri uzun sürmez.

Bir keresinde Yusuf Ziya ona alınır. Beraber yemek yedikleri bir akşam Nurettin Artam Neyzen Tefvik'in Ahmet Emin Yalman'ı yeren bir dörtlük yazdığını söyler. Mehmet Emin Yalman CHP'ye ve İsmet İnönü'ye karşıdır. Yusuf Ziya ise CHP'li. Bu dörtlüğü gazeteye taşıyınca Neyzen Tefvik böyle bir dörtlük yazmadığını hatta Ahmet Emin gibi birine edilen kötü sözlerden dolayı vicdanının titrediğini söyler. Bu yalanlama gelince Yusuf Ziya dörtlüğü asıl yazanın Nurettin Artam olduğunu öğrenir. Ancak her şeye hakaret etme hakkı olduğuna inanan Neyzen Tefvik'in iş Ahmet Emin'e gelince mi vicdanının titrediğini sormaktan da çekinmez. Böylece alkole düşkünlüğüyle bilinen Neyzen Tefvik'in elinde simit ve içki şişesiyle gazeteye gelmesinden kurtulur.

Reşit Halit Gönç

Yusuf Ziya onunla Ercüment Ekrem'in evinde verilen bir davette tanışır. İyi bir ailenin iyi eğitim almış oğludur. Ancak hiç evlenmemiştir. Yusuf Ziya ile tanıştıklarında telefon idaresinde memurdur. Bir gün *Akbaba*'ya gelip müjdesi olduğunu söyler ve nasıl istifa ettiğini anlatır. Bir ay sonra Tarık Hakkı Us onu *Vakit*'e arşiv memuru olarak alır ve kalmak için bir oda da verir. Bugünlerde tanınmış kişilerden imzalı resim toplamaya başlar. Yusuf Ziya onu yıllar sonra karlı bir günde sokakta görür. Üstünde yazlık bir ceket, ayaklarında patlak bir ayakkabı vardır. Yusuf Ziya ona istifa etmeseydi maaşının kim bilir ne kadar olacağını söyleyince Reşit Halit neyin eksik olduğunu sorar. Yusuf Ziya baştan aşağı her şeyinin eksik olduğunu söyleyemez. Bir süre sonra onun merdivenlerden düşerek öldüğü haberini duyar.

Yusuf Ziya Yusuf Ziya'yı Anlatıyor

Yusuf Ziya herkesi anlattığını ama kendini anlatmadığını söyleyen iş arkadaşlarına uyararak kendini de anlatır. Bülent Şeren'e kendisinin bir karikatürünü çizmesini ister önce. Bülent Şeren onu kocaman burunlu bir adam olarak çizer.

Yusuf Ziya 1895 yılında Beylerbeyi'nde doğar. Babası Süleyman Sami mühendistir. İçki içmez ama her gün otuz, kırk tane sigara içer. Kırk yedi yaşında hayatını kaybeder. Yusuf Ziya'yı ilkokuldan sonra onu Kuzguncuk'taki Alyans İsrailit'e yazdırır. Evde de Arapça ve Farsça öğreten iki öğretmeni vardır. Zira Osmanlıca bu iki dilin karışımıdır. Babasını kaybettiği gecenin sabahında geometri sınavına girecek kadar çalışkan bir öğrencidir. Edebiyata merakı sınıf arkadaşı Salâhattin'i kıskanmasıyla başlar. Edebiyat birinciliğini ondan alır ancak edebiyat da onu alır.

TEMALAR

POLİTİKA

Baskı 1928'deki Harf Devrimi sonrası gazeteler okuyucularını yitirdiğinde İsmet İnönü Yusuf Ziya'ya okuyucusunu kaybeden *Akbaba*'nın hayata tutunması için yardımcı olacağını söyler ancak

muhalefet partisi Serbest Cumhuriyet Fırkası ve onun yayın organı *Yarın* kapandıktan sonra bu destek kesilir ve *İkdam* da *Akbaba* da kapanmak zorunda kalır. Nitekim, artık muhalefet olmadığına göre onları savunan yayın organları da gereksizdir.

Yusuf Ziya, *Akbaba*'yı tekrar çıkarması için devlet tarafından desteklendiğinde İkinci Dünya Savaşı vardır. *Akbaba*'da Alman uçaklarının Moskova'yı bombaladığını tasvir eden bir karikatür yayımlanır. Bunun üzerine, devlet politikasına aykırı bir karikatür yayımlanmasına izin verdiği için kendisini gazetesinin kapatılabileceği konusunda uyarar bir mektup alır.

1945'te Ankara'ya davet edildiğinde İsmet İnönü'yle görüşmeden önce parti genel sekreter yardımcısı, daha sonra başbakan, sonra da cumhurbaşkanlığı kâtabi tarafından İsmet İnönü'ye onun hoşuna gitmeyecek bir şey söylememesi konusunda gizlice uyarılır. Nitekim, sonrasında İsmet İnönü'nün isteğiyle Ordu milletvekili seçildiğinde çok partili sisteme geçiş aşamasında kurulan medya komisyonunda Sivas'ta ulusal bir gazetenin yayımlanmasına şiddetle karşı çıktığı için komisyondan çıkarılır. Söylediklerinden hoşlanmayan İsmet İnönü onu dört yıl boyunca görmezden gelir.

ADALET

Haksızlık Yusuf Ziya her ay *Türk Yurdu*'ndan bir altın, *Malûma*'tan da dört mecediye kazanır ancak bu kazancı sosyal hayatını idame ettirmeye yetmez. İki yıl boyunca hiçbir beklentiye girmeden yazdığı *İçtiha*'tan hakkını istemeye gider. Ancak derginin sahibi Abdullah Cevdet ona iki yıllık emeği için sadece yirmi üç kuruş öder. Yusuf Ziya bunu onun yüzüne fırlatmak istese de yapmaz. Zira Abdullah Cevdet söz konusu para oldu mu utanmazlaşabilen bir adamdır.

Ahmet İhsan Tokgöz tanınmış yazarların terk ettiği *Servet-i Fünun* adlı dergisini canlandırma görevini Yusuf Ziya'ya yükler. Ancak Yusuf Ziya bir aylık emeğinin bile karşılığını alamaz. Üstelik, Ahmet İhsan Tokgöz derginin daha güzel bir hâle gelmesi için Yusuf Ziya ve diğer iş arkadaşlarının talep ettiği hiçbir yeniliği masrafları artırmamak adına kabul etmez. Daha sonra Yusuf Ziya Sedat Simavi'nin *İnci* dergisinde çalışırken yolda Ahmet İhsan Tokgöz ile karşılaşınca Ahmet İhsan Tokgöz Yusuf Ziya'ya *Servet-i Fünun*'u *İnci* gibi güzelleştiremediği için sitem eder. Yusuf Ziya da masrafları kısmak için her şeyi esirgeyen bir patron varken elinden hiçbir şey gelmeyeceğini söyler.

Adlarını vermediği iki kişinin çıkarmaya başladığı gazetenin yazı işleri müdürü ve yardımcısı istifa edince bütün yük Yusuf Ziya'nın omuzlarına yüklenir. Gazete için hem roman yazar hem tashih yapar. Gece çalıştığı için evden yatak, yorgan ve yastık bile getirir. Annesinden aldığı harçlık tükenince maaşını ister ancak patronları hiçbir ödeme yapmaz. Artık karnını doyurmak için veresiye alışveriş yapmaktan başka çaresi kalmadığı bir zamanda patronunun en lüks restorandan yiyip içtiğini görünce patronun kendisi için ismarladığı bir öğle yemeğini onun gözü önünde masasından alıp kendi odasına götürür. Yemekleri ağır ağır yerken patronun kendisine itiraz etmesini bekler ancak kimseden çıt çıkmaz. Yemeği yer ve bir aylık emeğinin karşılığını tek bir öğünde aldığını söyleyerek gazeteden ayrılır.

Çoklu parti sistemine geçiş aşamasında Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulduğunda Arif Oruç tarafından partinin yayın organı *Yarın* da kurulur. *Yarın* için çalışan Burhanettin Âli adlı gazeteci parti kapandığında işsiz kalır. Nitekim *Yarın* dönemin en güçlü ismi İsmet İnönü'yü kıyasıya eleştirmiştir. Burhanettin Âli çaresiz kalıp kapanan partinin kurucusu Fethi Okyar'ın yanına gider. Ancak Fethi Okyar ondan yol parasını bile esirger. Sonunda da hastalanıp hayatını kaybeder.

Faruk Nafiz Çamlıbel parti ondan dört oyun yazmasını istediğinde kendini bir otel odasına kapatıp üç oyun yazar ancak stresten dolayı hastalandığı için dördüncü oyununu tamamlayamaz. Çalışması karşılığında en kötü yayınevinin bile vermeyeceği bir ücret teklif edilir. Ayrıca dördüncü oyunu tamamlayamadığı için hakkında partiyi dolandırdığına dair dedikodu çıkar. Yusuf Ziya arkadaşının uğradığı bu haksızlıktan rahatsızlık duyar.

PSİKOLOJİ

Üzüntü Yusuf Ziya *Cumhuriyet*'te çalışırken eşi aniden hastaneye kaldırılır ve ameliyata alınır. Ay başına kısa bir süre kaldığı için patronu Yunus Nadi'den avans ister. Yunus Nadi ise tek cümlelik bir cevapla bunu yapamayacağını bildirir. Yusuf Ziya bu duyarsızlık karşısında kalakalır.

İLİŞKİ

İyilik Yunus Nadi'nin duyarsız tavrından rahatsız olan arkadaşı Yusuf Osman olan biteni Kanaat Kitabevi sahibi İlyas Bayar'a anlattıktan sonra İlyas Bayar Yusuf Ziya'dan bir antoloji yazmasını isteyerek peşinen iki yüz lira öder. Yusuf Ziya, İlyas Bayar'ın teklifinin sebebinin arkadaşının anlattıkları olduğunu öğrendiğinde üzüntüsü biri tarafından görüldüğü ve anlaşıldığı için çok mutlu olur.

Aziz Nesin 6-7 Eylül olayları sırasında tutuklandığı zaman Yusuf Ziya'dan evlenmek için yardım ister. Bunun üzerine Yusuf Ziya tanıdığı makam sahibi kişileri devreye sokarak onun suçsuzluğunun ispat edilmesini sağlar. Böylece Aziz Nesin de sevgilisiyle evlenir.

Vefa Yusuf Ziya beraber çalıştığı herkesi teker teker anarak herkese karşı vefalı bir patron ve iş arkadaşı olduğunu göstermek ister.

KUSURLAR

Toplumsal miyopluk 1928'de gerçekleşen Harf Devrimi sonrasında okuyucularının çoğunu kaybeden Yusuf Ziya, Latin harflerini kullanmanın ülkenin geleceğinde nasıl bir etki yaratacağına dair kafa yormak yerine bu değişimi iktidardaki parti, hatta İsmet İnönü için katlandığı bir eziyet olarak görür.

Hırs Hâlihazırda yayımlanan gazeteleri beğenmedikleri için Orhan Seyfi Orhon'la birlikte yeni bir gazete kurmaya niyetlenirler. Kendi sermayeleri yetmeyince eşlerinden de bir miktar borç alırlar. Gazetenin rekabet gücünü artırmak için fiyatını da olabildiğince düşük tutarlar. Ancak distribütörler kâr marjını düşük buldukları için gazeteyi almaz. Birkaç gün içinde hatalarını anlayıp bir daha *Akbaba* dışında başka bir gazete kurmaya niyetlenmezler.

DEĞİŞİM

Dönüşüm 1928'deki Harf Devrimi sonrasında gazeteler okuyucularını kaybetmemek için ellerinden geleni yapar. Örneğin *İkdam*'ı idare eden Ali Naci Karacan eski harflerle yazılan yazıları Latin harflerine çevirmeleri için birçok daktilocu işe alır ve yazıları büyük harflerle bastırır. Ancak başarılı olamaz. Gazete birçok hatayla basılır. Okuyucuların çoğunu kaybederler.

TARTIŞMA SORULARI

1. Yusuf Ziya Ortaç edebiyat dünyasına adım attıktan sonra ekonomik olarak ödüllendiriliyor. Örneğin, Dünya Savaşı sırasında kaleme aldığı şiir kitabı *Akından Akına* devlet tarafından satın alındığı için çok iyi bir kazanç sağlıyor. Cumhuriyet yıllarında da özellikle tek parti döneminden çok partili sisteme geçiş sürecinde hükümetin destekçiliğini yapıyor. Bu ikisini birlikte düşündüğümüzde devletçe ödüllendirilen bir yazarın kalemiyle sadece edebi dünyaya değil, dolaylı olarak politikaya da bağlandığını düşünmek mümkün mü?
2. Yusuf Ziya Ortaç'ın anıları bir kişinin sadece yazarak geçim sağlayamayacağını ve asker-bürokrat eliyle büyük toplumsal değişimler geçiren bir ülkede devlet desteği olmadan yayımcı olarak hayatta kalmanın mümkün olmadığını açıkça gösteriyor. Okuyucu kitlesinin de sınırlı olduğunu göz önünde bulundurursak bu durum basın özgürlüğünü mümkün kılan öncül koşullar hakkında neler söylüyor?
3. 1928'deki Harf Devrimi sonrasında dergi ve gazeteler birçok okuyucusunu kaybeder. Yusuf Ziya Ortaç bu kayıp yüzünden gazetesini kapatmak zorunda kalır. İçine düştüğü sıkıntı nedeniyle devrimin ülkenin geleceğine etkisini düşünemez veya düşünmek istemez. Bu durum cumhuriyet devrimlerinin farklı toplumsal gruplar tarafından nasıl alımlandığına dair neler söylüyor?